

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
EKONOMIKAS UN VADĪBAS FAKULTĀTE
GRĀMATVEDĪBAS INSTITŪTS

LĪZINGS – KĀ FINANSĒJUMA VEIDS LATVIJĀ

DIPLOMDARBS

Autors: **Natalja Mitireva**

Stud.apl. 020279

Darba vadītājs: Dr. Oec. Jānis Kasalis

RĪGA 2007

ANOTĀCIJA

Diplomdarba "Līzings – kā finansēšanas veids Latvijā" mērķis ir noskaidrot un izanalizēt pašreizējo līzings vides stāvokli Latvijā, lai sasniegtu izvirzītu mērķi tiek pētītas līzings attīstības tendences Latvijā, izskatīta līzings attīstība, būtība, veidi, līzings tiesiskais regulējums Latvijā. Savā darbā autore izanalizējot līzings līguma būtiskas sastāvdaļas, noskaidro līguma tipiskas kļūdas, līzings devēja un līzings ņēmēja iespējamās problēmas līzings darījumos, riskus. Kā arī autore salīdzina līzingu ar kredītu, noskaidrojot līzings priekšrocības. Darbs sastāv no piecām galvenām nodaļām, rakstīšanas gaitā tiek izmantota un izpētīta Latvijas līzings devēju asociācijas statistika. Darbā tiek izmantoti Latvijas Republikas, kā arī starptautiskie normatīvie akti, grafiki un kredītēšanas līgumi. Rezultātā, tiek izdarīti secinājumi un izstrādāti priekšlikumi.

ANNOTATION

The main aim of diploma “Leasing as financing kind in Latvia” is to clarify and analyze present forms of leasing in Latvia. Legal standards, processes, forms and essence of leasing are being researched to ensure the achievement of this aim. In this work the author is mentioning analyses actual parts of leasing agreement, reveals the agreement’s typical mistakes. As well as explains possible problems the both sides of an agreement may experience, risks. Besides the author compares leasing with credit, explains privileges of leasing. The work consists of the main five parts. During the writing process have been analyzed statistics of The Latvian Leasing Companies Association. To clearly understand the essence and habit of the conception leasing, the author uses Latvian Republic law, besides international normative documents, graphs. As a result the author draws a conclusion and develops.

Satura rādītājs

Ievads.....	5
Darbā lietoti saīsinājumi.....	7
1. Līzinga vēsture, būtība, veidi.....	8
2. Līzinga tiesisko un finansiālo aspektu raksturojums.....	18
3.1. Līzinga darījumu tiesiskais pamatojums.....	18
3.2. Līzinga līgums.....	20
3.3. Līzinga procentu likmes.....	25
3.4. Līzinga aplikšana ar nodokļiem.....	27
3. Līzinga tirgus attīstība un analīze Latvijā.....	29
4. Līzinga salīdzinājums ar kredītu.....	38
5. Riska novērtēšana un līzinga operācijas apdrošināšana.....	46
Secinājumi un priekšlikumi.....	51
Izmantotā literatūra un avoti.....	54
Pielikumi.....	55
1. pielikums. SIA „Hansa Līzings” nomas līgums.....	55
2. pielikums. SIA „Parex līzings” finanšu līzinga līgums.....	66
3. pielikums. SIA „Hansa Līzings” nomas līguma maksājuma grafiks.....	74
4. pielikums. SIA „Parex līzings” finanšu līzinga līguma maksājuma grafiks.....	75

IEVADS

Pēc LLDA statistikas pēdējos desmit gados Latvijas līzings tirgus vienmērīgi un strauji attīstās un šodien līzings ir viens no pieprasītākajiem kredīta veidiem Latvijā, kas pieejams gan fiziskām, gan juridiskām personām.

Šobrīd līzīngā var iegādāties faktiski jebkuru precī – tā var būt biroja un sadzīves tehnika, mēbeles, vieglā vai kravas automašīna, tehnoloģijas un ražošanas iekārtas, pat nekustamais īpašums.

Ar līzīnga starpniecību tiek iegādātas ēkas, būves, transportlīdzekļi, datori, sadzīves tehnika u.t.t. Līzīnga darījumi kļūst arvien populārāki, nesot ienākumus līzīnga devējiem un nodrošinot līzīnga saņēmējus ar nepieciešamo mantu sava biznesa veikšanai vai sadzīves problēmu atrisināšanai.

Līzīngs ir savstarpēja vienošanās, kura rezultātā līzīnga devējs nodod līzīnga ņēmējam tiesības izmantot līzīnga objektu apmaiņā pret noteiktiem maksājumiem. Līzīngs tā ir brīvība, cenšoties uzlabot savu dzīves līmeni vai paplašināt biznesu. Tas paver jaunas iespējas, kas pamatotas ar reālu un operatīvu finansiālo palīdzību. Līzīngs var kalpot kā labākais finansiālais atbalsts ģimenes budžetam vai biznesam. Pateicoties līzīngam vairs nav nepieciešams atlikt vajadzīgos pirkumus līdz laikam, kad tiek sakrāta vajadzīgā summa.

Darba mērķis ir, pamatojoties uz pieejamiem teorētiskiem izziņas materiāliem par līzīnga darījumiem un balstoties uz veiktajiem līzīnga tirgus pētījumiem Latvijā, analizēt, izdarīt secinājumus un izstrādāt priekšlikumus līzīnga darījumu darbības principu pilnveidošanai un attīstībai Latvijā.

Darba mērķa sasniegšanai ir izvirzīti uzdevumi:

- Izskātīt līzīnga vēsturi un būtību;
- Analizēt līzīnga tiesisko un finansiālo aspektus;
- Analizēt līzīnga darījumu attīstību Latvijā;
- Salīdzināt līzīngu ar kredītu;
- Analizēt operāciju riskus un to apdrošināšanu līzīnga darījumos;
- Uz analīzes pamata izstrādāt priekšlikumus līzīnga darījumu pilnveidošanai.

Darbs sastāv no piecām nodaļām, kas ir saistītas viena ar otru.

Pirmajā nodaļā tiek apskatīta līzīnga vēsturiskā attīstība, būtība. Ir atspoguļots grafiskajā attēlā Latvijas līzīnga darījumu kopapjoms. Tiek noformulēti galvenie līzīnga veidi.

Lai izprastu uz kādiem normatīvajiem aktiem balstās Latvijas līzinga dēvēji, otrajā nodaļā tiek analizētas līzinga izpausmes Latvijā, noteikts līzinga darījumu tiesiskais pamatojums, aprakstīts līzinga līgums. Tiek raksturoti līzinga finansiālie aspekti, t.i. procentu likmes un līzinga aplikšana ar nodokļiem.

Trešā nodaļā ir veltīta līzinga tirgus attīstība Latvijā. Šī nodaļā ir praktiska daļa, kurā tiek analizēts līzinga darījumu portfelis laika posmā no 2000.gada līdz 2006.gadam. Analīzē tiek pielietota grafiskā metode, lai uzskatāmāk analizētu pētāmo objektu, respektīvi, Latvijas līzinga portfeli.

Ceturtnā nodaļā tiek aplūkots līzinga un kredīta finansiālo rādītāju un iespēju salīdzinājums, tiek izteikti līzinga priekšrocības.

Piektā nodaļā noteikti operāciju riski un to apdrošināšana līzinga darījumos.

Pētījums ir veikts par laika periodu, kopš Latvijā sākās līzinga darījumi, līdz 2006.gadam, īpašu uzsvāru liekot uz pēdējiem gadiem – no 2000.gada līdz 2006.gadam, kas izceļas ar līzinga darījumu intensitātes pieaugumu un pakalpojumu klāsta paplašināšanos.

Darba rakstīšanas gaitā tiek izmantoti normatīvi akti: LR Civillikums, Kredītiestāžu likums, MK noteikumi par patērētāja kreditēšanas līgumu; grāmatas: „Banku likumdošana Latvijā”, „Finanses un kredīts”; periodiska literatūra: žurnāli „Likums un tiesības”, „Jurista vārds”, Internet resursi, Latvijas Līzinga Devēju Asociācijas statistika.

DARBĀ LIETOTIE SAĪSINĀJUMI

LLDA - Latvijas līzinga devēju asociācija

PTAC- Pātērētāju tiesību aizsardzības centrs

LKA- Latvijas Komercbanku asociācijas

LEASEUROPE- Eiropas Federācijas asociācijas nacionālās līzinga kompānijas

UNIDROIT- Starptautisko civiltiesību unifikācijas institūts

GOSSNAB- Valsts apgādes komitēja

CL- Civillikums

1. LĪZINGA VĒSTURE, BŪTĪBA, VEIDI

Līzinga vēsturiskā attīstība

Valodnieciski jēdziens "līzings" cēlies no angļu vārda lease - nomāt. Vārds leasing pievienojot piedēkli - ing. Līdz ar piedēkļa – ing pievienošanu vārdam lease (noma), ar kuru saprot viennozīmīgu, vienreizēju darbību, radīts jauns jēdziens –leasing ar kuru apzīmē attīstībai pakļautu darbību, tas ir, iznomātāja un nomnieka savstarpējo attiecību ilgstošu procesu. Pats vārds „līzings” tulkojumā no angļu valodas apzīmē nomu, kura tiek aplūkota nevis kā vienreizējs akts, bet gan kā ilgstošas, attīstībai pakļautas attiecības starp nomas darījuma dalībniekiem. Turklāt ar līzingu mūsdienās tiek saprasta nevis triviāla ilgtermiņa noma, bet gan perspektīvās finansēšanas jauna, netradicionāla, specifiska papildu sistēma, kuras dalībnieki ir savstarpēji saistīti ar uzticības, pirkšanas- pārdošanas, piegādes nomas, lietošanas un, iespējams arī ar citām attiecībām. Grūtības, kas ir saistītas ar konkrētu līzinga definēšanu, rodas, kad pārtulko angļu terminu leasing citās valodās. Ļoti bieži to tulko kā "iznomāt", bet tas neattēlo pilnīgi līzinga dubultu būtību, kurā ietilpst gan nomas, gan kredīta elementi. Tāpēc praksē parasti izmanto terminu "līzings" bez pārtulkojuma.¹

Līzinga pirmsākumi meklējami jau 2010. gadā pirms mūsu ēras, jo 1984. gadā arheoloģi senajā Šumerā esot atradusi māla plāksnes, kuras liecina, par līzinga darījumiem. Zemju īpašnieki Eifratas un Tigras krastos, kas nespēja pašu spēkiem apstādīt un apstrādāt savu zemi, to esot iznomājuši, pretī saņemot noteiktu daļu ražas. Atsevišķi tiesību vēsturnieki savukārt īpašu uzsvaru liek uz it kā pirmo likumu, kurā regulētas līzinga tiesiskās attiecības – uz apmēram 1700 gadus pirms mūsu ēras Babilonija pieņemtajiem Hammurapi likumiem, kuros regulēta arī vēršu noma; likumos minēta arī vēršu noma; likumos minētas atsevišķas līzingam raksturīgas īpatnības.

Lai arī gan senajā Šumerā atrasto māla plāksņu, gan Hammurapi likumu sakarā publikācijas tiek minētas termins "līzings", no aprakstiem skaidri redzams, ka līzings netika šķirts no nomas un ka, minot līzingu, publikāciju autori faktiski runā par lietojuma tiesību īpašo nozīmi, tātad – nomu, nevis par lietojuma tiesībām, kas cieši saistītas ar pirkšanas, piegādes, lietošanas, glabāšanas un citām attiecībām. Principu, uz kura pamatojas līzings, ir formulējis vēl Aristotelis: "Bagātība ir tiesības lietot īpašumu, nevis piederības tiesības"².

¹ L.Leja "Līzinga izpratne un pielietošana Latvijā un Eiropā" // "Likums un tiesības" 2003.gads Nr 41.,10.lpp

² В.Д. Газман "Лизинг теория, практика, комментарии" Фонд Правовая культура 1997 год 14.стр.

11. gadsimtā Venēcijā tika slēgti šādi darījumi ar līzinga/nomas pazīmēm: venēciešu kalēji tirdzniecības kuģu īpašnieki un tirgotājiem nodeva lietošanā tobrīd ļoti dārgas enkurus. Tieši 17.-18. gadsimts būtu uzskatāms par laikposmu, kad ASV radās līzings mūsdienu izpratnē, kuru definējam kā lietas iegādāšanos otras puses (līzings ņēmēja) uzdevumā no trešās personas un nodošanu līzings ņēmējam lietošanā.

Pirmo sabiedrību, par kuras pamatnodarbošanos kļuva līzings darījumi, nodibināti tikai 1952. gada Sanfrancisko. 50. gadu beigās amerikāņu līzings kompānijas ienāca uz starptautisku tirgu. 1960. gadā tika izveidota tirdzniecības līzings kompānija Mercantile Leasing Company. 80 % tās akciju piederēja angļu tirdzniecības kredīta kompānijai Mercantile Credit Company un 20% akciju – amerikāņu kompānijai U.S. Leasing Corporation. Tādā veidā līzings atnācis uz Eiropu.

Un 60. gadu vidū lielāka daļa angļu finanšu kompāniju sāka piedalīties līzings operācijās. Pakāpeniski viņām pievienojās arī bankas. Līzings izplatījās arī citās Eiropas valstīs. 1965. gadā Francijā darbojās jau 28 līzings kompānijas, kuras noslēdza līgumus uz kopēju summu 60 milj. ASV dolāru. Vācijā 1968. gadā līzings darījumu apjoms bija 125 milj. ASV dolāru.³

Pirmā japāņu līzings kompānija tika izveidota 1963. gadā, un pēc četriem gadiem tās darījumu apjoms bija 42 milj. ASV dolāru.

Šodien pasaulē eksistē vairāk nekā 3000 līzings kompāniju ar kopēju operāciju apjomu vairs nekā 300 milj. ASV dolāru. Eiropā no 1985. gada līdz 1995. gadam līzings darījumu apjoms pieauga piecās reizēs Amerikas Savienotajās Valstīs 80% firmu regulāri iegādājas mašīnas un iekārtas ar līzings palīdzību, un 1988. gadā līzings līgumu summa sastādīja 118 milj. ASV dolāru. Jaunzēlandē 1987. gadā pa līzings kanāliem uz nacionālu ekonomiku ienāca 48% kapitālieguldījumu, Austrālijā – 35% kapitālieguldījumu. Kā sekas tika nodibinātas organizācijas, kuras apvienoja līzings kompānijas, lai aizstāvētu to intereses. Eiropā par tādu organizāciju kļuva līzings federācija Leaseurope. 1996. gadā tā apvienoja divdesmit piecu valstu 1200 asociāciju un sabiedrību⁴.

2000. gada 17. oktobrī tika dibināta sabiedriska organizācija Latvijas Līzings devēju asociācija (saīsināti - LLDA), kurā apvienojās pašmāju lielākās līzings sabiedrības Hanza Līzings, Unilīzings, Nordea Finance Latvia un Optiva līzings (pēc gada pārtapa par Sampo līzings). Dažu pastāvēšanas gadu laikā asociācija ir sarīkojusi jau vairākus seminārus dažādu nozaru pārstāvjiem, skaidrojot līzings un faktoringa priekšrocības iepretim citiem finanšu

³L.Leja "Līzings izpratne un pielietošana Latvijā un Eiropā" // "Likums un tiesības" 2003.gads Nr 41.lpp.10-11.

⁴В.Д. Газман "Лизинг теория, практика, комментарии" Фонд Правовая культура 1997 год

pakalpojumiem, to nozīmi Latvijas tautsaimniecības attīstībā. LLDA veido regulārus statistikas apkopojumus par līzinga devēju darbības rādītājiem Latvijā, veicot analīzi, izdarot secinājumus par līzinga tirgus tendencēm kopumā un atsevišķi, kā arī rūpējas par tās pieejamību Latvijas sabiedrībai.

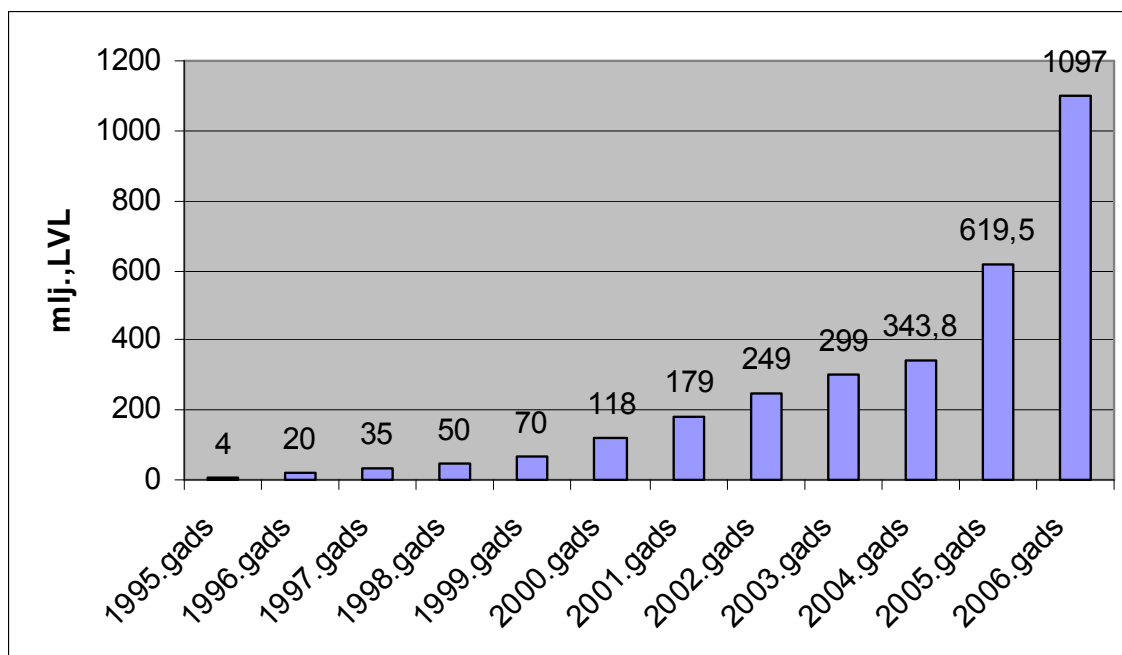
LLDA izvirzīja savus mērķus :

- Popularizēt līzinga un faktoringa pakalpojumus Latvijas tirgū;
- Pārstāvēt LLDA biedru kopīgās intereses Latvijas finansu tirgū;
- Veikt likumdošanas, juridisko, nodokļu jautājumu, kas saistīti ar līzinga un faktoringa pakalpojumiem, sakārtošanu;
- Nodrošināt operatīvu informācijas apmaiņu starp Latvijas līzinga sabiedrībām (ne banku līzinga devējiem);
- Veikt jaunu biedru piesaistīšanu;
- Veicināt līzinga sabiedrību drošības jautājumu sakārtošanu;
- Radīt starptautiskā mērogā vienādus noteikumus konkurencei starp līzinga un faktoringa devējiem ar mērķi, lai pēc iestājas Eiropas Savienībā Latvijā nebūtu jāmaina visa normatīvo aktu bāze vai pat izpratne par šiem finansu produktiem⁵.

Apskatot līzinga darījumu kopapjomu var secināt, ka pēdējo desmit gadu laikā ir ļoti pieaudzis. Latvijas banku un lielāko līzinga sabiedrību līzinga darījumu apjoms 2006.gadā sastādīja 1097 mlj. Latu, 2005.gadā - 619,5 mlj. Latu, 2004.gadā - 343,8 mlj. latu, 2003.gadā - 299 milj. latu; 2002.gadā – 249,444 milj. latu; 2001.gadā – 178,394 milj. latu; 2000.gadā – 118,820 milj. latu; 1995.gadā – 4 milj. latu.

---

⁵ <http://www.llda.lv/par/merki.html>

1.1. att. Līzingu darījumu kopapjoms Latvijas līzingu tirgū no 1995. līdz 2006.gada 31.decembrim

No attēla var izdarīt secinājumu, ka līzingu darījumiem ir tendence pieaugt ik gadu, līzingu tirgus apjomi 2006.gadā, salīdzinot ar 2005.gadu ir lielāki par 80%, no 1995. līdz 2006. gadam līzingu portfelis pieaudzis 275 reizes, kas norāda uz strauju līzingu darījumu, kompāniju un vispārīgo ekonomikas attīstības augšupeju.

Līzingu būtība

Var minēt daudzu autoru daudz līzingu definējumu, bet neviena neaptver šo jēdzienu pilnā mērā, jo līzings pastāvīgi attīstās un pilnveidojās. Vecās formas nomaina jaunās un, ja attēlot līzingu struktūru koka veidā, tad var teikt, ka šajā kokā parādās jauni zari un koka lapotne paliek kuplāka. Tāpēc par pamatu ņem līzingu klasiskās definīcijas.

Līzings ir finansu pakalpojums, kura rezultātā līzingu devējs nodod līzinguņēmējam tiesības izmantot līzingu objektu apmaiņā pret līgumā noteiktajiem maksājumiem⁶.

Mūsdienās attīstītajās valstīs tradicionāli par līzingu tiek uzskatīta pamatlīdzekļiem (no ekonomiskā viedokļa) pielīdzināmu aktīvu noma. Jāatzīst, ka Latvijā izpratne par līzingu produktu būtību ir diezgan vāja, kā rezultātā “uz līzingu” tiek piedāvāti pat zobārstniecības pakalpojumi, sadzīves preces un apdrošināšanas polises.

⁶ <http://www.llda.lv/lizings/kas.html>

Līzings pamatbūtība un pievilcīgums slēpjas faktā, ka pati finansētā automašīna, tehnika vai tehnoloģiskā iekārta ne tikai ģenerē līzings ņēmējam papildu peļņu, bet arī rada ieņēmumus un naudas plūsmu līzings maksājumu veikšanai⁷.

Līzings devējas Latvijā saviem klientiem piedāvā visdažādākos līzings veidus – automašīnu, nekustamā īpašuma, komerctransporta, ražošanas iekārtu, elektropreču un sadzīves tehnikas, kā arī patēriņa preču līzingu. Lai noskaidrotu līzings būtību, jāsalīdzina to ar parastu nomu un ar bankas kredītu. Vispirms jāatzīmē, ka visspožākā atšķirība starp līzingu un nomu izpaužas atbildības un īpašuma jautājumu risinājumā. Pēc nomas līguma nosacījumiem iznomātājs atbild par īpašuma kvalitāti, tā piegādes termiņiem un tam līdzīgo.⁸

Līzings gadījumā, ja nav ievēroti nosacījumi, kas attiecas pie līzings objekta, parasti ir atbildīgs iekārtu ražotājs, tātad puse, kura nepiedalās darījuma nomas posmā. Līzings ņēmējs nekļūst par īpašuma ekonomisko īpašnieku, jo īpašuma tiesības paliec pie līzings devēja. Bet jāmin, ka ar visu to līzings ņēmējam var būt tradicionālie pienākumi, kas ir saistīti ar īpašuma tiesībām:

- īpašuma apmaksā (līzings maksājumu veidā),
- zaudējumu atlīdzināšana īpašuma bojājuma gadījumā,
- līzings objekta apdrošināšana,
- tehniskā apkalpošana un remonts.

Līzings objekta bojājums neatbrīvo nomnieku no aizdevuma segšanas. Tikai pēc līzings līguma beigšanas īpašums var pāriet pie līzings ņēmēja – gadījumā, ja līgumā tiek paredzētas īpašuma izpirkuma tiesības⁹.

Līzingu nedrīkst uzskatīt par nomu arī sekojoša iemesla dēļ. Lai iznomātu, ir nepieciešama mantu esamība. Bet gan bankai, kura nodarbojas ar līzings operācijām, gan līzings kompānijai ir tikai naudas līdzekļi, kurus tā var izmantot īpašuma pirkšanai pēc klienta pieteikuma. Līzings arī atšķiras no bankas kredīta. Lai saņemtu aizdevuma bankā, jāķīlā kādu īpašumu papildām nodrošinājumam. Bet līzings gadījumā nomājamais objekts pats kalpo par nodrošinājumu, tā kā līzings devējs jebkurā brīdī var atgūt to atpakaļ, ja līzings ņēmējs neievēro maksājumu grafiku u.t.t.

Katras valsts likumdošanā tiek minētas pazīmes, kas ļauj klasificēt darījumu kā līzingu. Vispirms obligāti tiek apzīmēts darījuma līguma termiņš. Tas nevar būt ilgāks nekā

⁷ <http://www.reitingi.lv/reit.php?a=r&act=jaun&cat=4&id=11152>

⁸ <http://www.pateretaja-celvedis.lv/tiesibas/kredits.htm> [25.03.06.g.]

⁹ L.Leja "Līzings izpratne un pielietošana Latvijā un Eiropā" // "Likums un tiesības" 2003.gads Nr 41 lpp.12

īpašuma ekspluatācijas laiks: Latvijā līzinga termiņš nevar būt īsāks par 75 % no ekspluatācijas termiņa.

Izvēloties līzinga piedāvājumu, jāņem vērā vairāki faktori, kas līzinga termiņā laikā ietekmēs patērētāja budžetu un ar līzinga izmantošanu saistītās izmaksas. Būtiskākie faktori ir:

- gada procenta likme;
- līzinga termiņš;
- sākotnējās iemaksas apmērs;
- apdrošināšana;
- līzinga devēja speciālie nosacījumi.

Tātad, pēc būtības līzings ir vienošanās, kas panākta starp iznomātāju (īpašuma īpašnieku) un nomnieku (īpašuma nomātāju), kas dod tiesības izmantot konkrēto īpašumu noteiktā laika periodā, kā atlīdzību par izmaksātajām naudas summām.

Līzinga veidi

Izšķirami divi galvenie līzinga veidi: finansu līzings un operatīvais līzings. Katram no tiem savukārt var būt dažādi paveidi un modifikācijas. Un atkarībā no līzinga paveida īpatnībām līzinga darījumā var būt iesaistītas divas līdz četras, vai vairāk puses.

Finansu līzings (noma ar izpirkumu). Līzinga sabiedrība klienta uzdevumā iegādājas līzinga objektu - autotransportu, sadzīves tehniku, nekustamo īpašumu u.t.t. - un nodod to klienta lietošanā uz abpusēji saskaņotiem noteikumiem. Klients šo pirkumu var sākt lietot nekavējoties. Līdz ar pēdējā līzinga maksājuma veikšanu objekts pāriet klienta īpašumā. Latvijā lielākā daļa klientu izvēlas tieši finansu līzingu un tādēļ ar vārdu "līzings" parasti tiek saprasta tieši šī finansu līzinga forma. Finansu līzinga būtiska sastāvdaļa ir pilnīgas amortizācijas princips. Finansu līzingam ir raksturīgs ilgs pamata jeb galvenais nomas laiks (3-7 gadi), kas bieži ir saistīts ar līzinga ņēmēja līguma termiņa pagarināšanas vai pirmstermiņa izpirkšanas izvēli. Finansu līzings jeb noma uz nomaksu - dod iespēju lietot līzinga objektu, pakāpeniski atmaksājot aizņēmumu. Kad visi maksājumi ir veikti, līzinga objekts pāriet līzinga ņēmēja īpašumā. Līzings nosaka īpašuma tiesību pārņemšanu. Līdz ar to - ja līzinga līgums uz līguma darbības laiku nosaka īpašuma tiesību pārņemšanai, tad iznomātais objekts iegrāmatojams kā pamatlīdzeklis. Finansu līzinga būtība ir tāda, ka, tas ir divpusējs darījums starp vienu pusi (līzinga devēju) un otru pusi (līzinga ņēmēju), saskaņā ar kuru pēc līzinga ņēmēja pieprasījuma līzinga devējs apņemas uz piegādes (pirkuma) līguma

pamata no trešās personas (piegādātāja, pārdevēja) iegūt īpašumā līzings ņēmēja ieraudzītu lietu, jeb līzings objektu, kuru uz līzings līguma pamata nodod līzings ņēmēja lietošanā, pretī saņemot ikmēneša (ikgada vai citādi noteiktu) maksu.

Operatīvais līzings - ir jebkurš līzings, kas neatbilst finansu līzings pazīmēm. Operatīvā līzings līgumu slēdz uz laiku, kas īsāks par lietas amortizācijas periodu (parasti 2-5 gadi), tas ir, tiek pieļauts, ka pēc līzings ņēmēja bijušo līzings objektu lietos arī citas personas. Tā termiņam izbeidzoties, līzings ņēmējs ir tiesīgs vai nu pārtraukt līzings maksājumus un atdot lietu līzings devējam, vai arī atjaunot līgumu ar jauniem noteikumiem, vai izpirkt lietu pēc cenas, kas saskaņota ar līzings devēju līguma noslēgšanas brīdī. Operatīvajam līzings raksturīgi :

1. līzings devējs neamortizē visas izmaksas ar ienākumiem no viena līzings ņēmēja,
2. termiņi neaptver lietas faktisko nolietošanos,
3. īpašuma pārvaldīšanas risku pamatā uzņemas līzings ņēmējs (piemēram, bojājumi, zādzība),
4. beidzoties noteiktajam īpašuma lietošanas termiņam, līzings objekts atgriežas pie līzings devēja, kurš to var iznomāt citam klientam.

Operatīvais līzings ļoti līdzinās nomai kontinentālās Eiropas civiltiesību izpratnē, un operatīvā līzings galvenā atšķirība no nomas ir tā, ka līzings ir cieši saistīts ar līzings ņēmēja uzdevumā veiktu pirkumu. Līdz ar to līzings devējs (iznomātājs) neatbild par lietas trūkumiem, tas ir, par lietas trūkumiem atbild piegādātājs, pie kura līzings ņēmējam būtu jāgriežas, ja līzings objektam tiek atrasti trūkumi. Operatīvais līzings ir īpaši izdevīgs uzņēmumiem, kuri nodarbojas ar autopārvadājumiem, jo tiem tiek piedāvāta ne tikai finansēšana līzings veidā, bet arī autoparka pārvaldīšana: tā papildīšana un regulāra atjaunošana, automobiļu apkalpošana un apdrošināšana. Līzings devējs arī var nodot informāciju par ražošanas izmaksām, pārvaldīt datu bāzi par detaļām atkarībā no automašīnas markas un tās ekspluatācijas termiņa.

Finansu līzings īpatnība ir tā, ka lietas īpašnieks nomas līguma beigās nodod nomniekam pilnīgas īpašuma tiesības uz iznomājamo lietu. Turpretī operatīvā līzings gadījumā lieta vienmēr un līdz pašām beigām paliek nomas devēja īpašumā. Bet īpašuma tiesības uz lietu (finansu līzings objekts) pāriet nevis tūlīt pēc šāda līguma noslēgšanas, bet gan tikai nomas attiecību beigās, kad nomnieks pilnībā izpildījis savas finansu saistības nomas devēja priekšā – pilnībā nomaksājis līgumā paredzēto summu.

Atgriezeniskais līzings - arī saukts par atdodamo līzingu, izpaužas, ka līzings ņēmējs pārdod bankai savas iekārtas, bet banka atstāj tas līzings ņēmēja lietojumā. Līzings ņēmējs

tādējādi iegūst apgrozāmo kapitālu. Šis līzings veids ir īpašs ar to, ka tas nav trīspusējs līgums un ka tajā ir tikai divi dalībnieki. Atgriezeniska līzings gadījumā pārdevēja (piegādātāja) vietu ieņem pats līzings ņēmējs. Būtiski, ka atgriezeniskajā līzings nepazūd līzings pamatelements – lietas iegādāšanās līzings ņēmēja uzdevumā. Līdz ar to nebūtu apstrīdama atgriezeniskā līzings uzskatīšana par līzings. Jāatzīst, ka ar atgriezenisko līzings panāktu rezultātu (no vienas puses, naudas saņemšanu, no otras, - paturēšanu lietojumā) drīzāk varētu salīdzināt ar lietas ieķīlāšanu, pretī par to saņemot kredītu. Atgriezeniskais līzings var tikt salīdzināts ar lombardu, taču „atšķirībā no lombarda lieta, kuras īpašnieks ir aizņēmis, paliek viņa lietošanā arī pēc tās īpašumā tiesību pārejas, piemēram, bankas īpašumā”. Jo pēc pašreizējiem Latvijas likumiem ieķīlāt var gan kustamu, gan nekustamu lietu, nenododot to ķīlas ņēmēja valdījumā.

Nekustamas lietas gadījumā tā būs hipotēka, savukārt kustamu lietu gadījumā tā būs komercķīla. Atgriezeniskais līzings ir laba izeja, kad firmai nepieciešami apgrozāmie līdzekļi izejvielu iegādei vai citām ražošanas vajadzībām, bet ar kredīta saņemšanu bankā ir grūtības.

Vadoties no līzings ņēmēja un līzings devēja savstarpējām attiecībām, praksē **pēc termiņa līzings izšķir:**¹⁰

1) operatīvo līzings – uz īsāku laiku nekā amortizācijas periods; savukārt operatīvais līzings iedalās uz:

- rentingu: termiņš no dažām stundām un nedēļām līdz 1 gadam,
- hairingu (hiring): termiņš no 1 līdz 5 gadiem;

2) finansiālo līzings:

- termiņš no 3 gadiem un ilgāk;
- pēc dažādu objektu veidiem – līdz 20 gadiem un ilgāk.

Pēc attieksmes rakstura pret nomājama īpašuma izšķir:

1) tīru līzings (net leasing) :

Pamat izdevumus nomājama īpašuma apkalpošanā sedz līzings devējs – apmaksā visus nodokļus, apdrošināšanu ;

2) līzings ar daļēju apkalpošanu (wet leasing) :

Paredz papildus pakalpojumus, kurus līzings devējs sniedz līzings ņēmējam; tas ir dārgāks nekā tīrais līzings, tā kā iznomātājam jāapmaksā iekārtu remonts un apdrošināšana; parasti šī līzings veida objekti ir datori, lidmašīnas, autotransporta līdzekļi.

3) pilns līzings (full-service leasing) :

---

¹⁰ Skuratova N. Banku līzings. Līzings darījumu veikšana un to atspoguļošana komercbanku uzskaitē.// Latvijas Ekonomists, 1996.nr.3,42.lpp.

Līzings devējs ne tikai sedz ekspluatācijas izdevumus, bet arī var veikt pētījumus pirms iekārtu pirkšanas, piegādāt nepieciešamus materiālus, izejvielas iekārtu funkcionēšanai vai degvielu un kurināmo, nodot kvalificētu personālu.¹¹

Pēc īpašuma veida izšķir:

- 1) kustamā īpašuma līzingu,
- 2) nekustamā īpašuma līzingu.

Šeit arī varētu izšķirt, kā īpašu veidu, autotransporta līdzekļu līzingu, kas kļūva par īpatnēju un svarīgu līzings operāciju sfēru. Fiziskajām un juridiskajām personām tā ir pievilcīga pateicoties zemākajiem sākotnējiem un periodiskiem maksājumiem, salīdzinot ar pirkšanu uz kredīta, kaut gan nomājama automobiļa izmantošana personiskiem mērķiem nedod nodokļu atlaides.

Pēc tirgus veida izšķir:¹²

- 1) iekšējo līzingu, kad iznomātājs un nomnieks atrodas vienā valstī;
  - 2) starptautisko līzingu, kad viena no darījuma pusēm ir ārvalstu partneris;
- Starptautiskajā sadarbībā parasti izdala divus attiecību veidus:
- a) tiešo līzingu;
  - b) netiešo līzingu.

Ar tiešo starptautisko līzingu saprot darījumu, ko noslēdz dažādu valstu juridiskās personas. Tam parasti ir grupas raksturs.

Netiešais starptautiskais līzings jāsaprot kā līzings darījums, kurā līzings devējs un līzingsņēmējs ir vienas valsts juridiskās personas, bet līzingsdevēja kapitāls pilnīgi vai vismaz daļēji pieder kādai ārvalstu firmai vai finansu iestādei. Līzingslīguma objekts ir iekārta, ko importē līzingsņēmēja valsts. Šī līzingsforma sniedz šādas priekšrocības līzingsdevējam, salīdzinoši ar tiešo starptautisko līzingu:

1. Līzingsdevējs un līzingsņēmējs strādā vienā valstī;
2. Samazinās risks, kas saistīts ar valūtas maiņu;
3. Atļauj izvairīties no dažiem tiešā līzings ierobežojumiem (līzingsmaksu pārveduma nodoklis uz ārvalstīm, grūtības ar īpašuma reģistrāciju uz ārvalstu īpašnieka vārdu un tml.) u.c.

---

¹¹ L.Leja "Līzings izpratne un pielietošana Latvijā un Eiropā" // "Likums un tiesības" 2003.g. Nr.41 14.lpp

¹² Skuratova N. Banku līzings. Līzings darījumu veikšana un to atspoguļošana komercbanku uzskaitē. // Latvijas Ekonomists, 1996.nr.3,42.lpp.

Zaiceva J. "Līzings būtība-noma vai kredīts" // Latvijas Ekonomists 9(98) 2000.g.46-47.lpp.

Starptautiskais līzings visbiežāk ir finansu līzings, pēc kura darījuma noslēgšanas viena no pusēm, līzings firma vai līzings ņēmējs, ir ārvalstu partneris. Starptautisko līzingu iedala:

1) importa līzings - darījums, kurā līzings objekts ir no ārvalstu piegādātājiem ienākošais īpašums;

2) eksporta līzings - darījums, kurā līzings objekts ir ārvalstu patērētājiem domātais īpašums.

Parasti starptautiskā līzings gadījumā abas valstis ir Otavas konvencijas dalībnieces. "Par starptautisko finansu līzingu" 1998.gadā vai arī starp valstīm ir noslēgta starpvaldību vienošanās par savstarpēju ārvalstu investīciju aizsardzību. Pašlaik specializētās līzings kompānijas sevi pieteikušas ne tikai ar vietējo, bet arī ar ārvalstu kapitālu.

Atkarībā no garantijas esamības izšķir:

1) atklātu līzingu, kad garantijas ir;

2) slēgtu līzingu, kad garantiju nav;

Garantijas ir nepieciešamas, lai nodrošinātu līzings operācijas: piemēram, garantijas tam, ka nomājamām iekārtām pēc līguma beigām būs kāda atlikuša vērtība.

2. LĪZINGA TIESISKO UN FINANSIĀLO ASPEKTU RAKSTUROJUMS

2.1. Līzingu darījumu tiesiskais pamatojums

Šobrīd Latvijā līzingu iesniedz gan bankas meitas uzņēmumi, gan sabiedrības ar ierobežotu atbildību (tādas kā „Nelss Līzings”, „Inservise group”, „Nord Auto” un citas). Bankas darbojas saskaņā ar Kredītiestāžu likumu, bet SIA savu darbu veic saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 257 „Noteikumi par patērētāja kredītēšanas līgumu”. Kredītiestāžu likums regulē bankas darbību, kredītiestāde var izsniegt kredītu, līzingu, ja tas nodrošināts ar vismaz vienu no šādiem nodrošinājuma veidiem:

1. kustamo mantu,
2. nekustamo mantu,
3. galvojumu,
4. vērtspapīriem,
5. cita veida nodrošinājumu.

Kredītiestāžu likums nosaka kredītiestādes un klienta attiecības, grāmatvedību un gada pārskatu, bankas darbības uzraudzību, kredītiestādes saistību izpildes ierobežojumus, kā arī citus nosacījumus. Savukārt MK noteikumi Nr. 257, nosaka gada procentu likmes aprēķināšanas metodi, patērētāja kredītēšanas līgumā ietveramo informāciju un kopējo kredīta izmaksu.

Par līgumu tiek atzīta tādas vienošanas, kuras mērķis ir radīt kādas saistības, personu vienošanās, kuras mērķis ir tikai grozīt vai izbeigt jau pastāvošu saistību tiesību ir vienošanas nevis līgums. Vienīgais normatīvais akts, kas Latvijas Republikā regulē tieši līzingu (lai arī tikai starptautisko), ir 1997. gada 8. jūlijā Saeimā pieņemtais likums “Par UNIDROIT konvenciju par starptautisko finansiālo līzingu”, ar ko Latvijā stājās spēkā Civiltiesību unifikācijas starptautiskā institūta UNIDROIT izstrādātā starptautiskā finansu līzingu Konvencija, kas 1988. gada 28. maijā pieņemta diplomātiskajā konferencē Otavā. Jautājums par šīs Konvencijas radīšanu izvirzījās, kad kļuva acīmredzams, ka līzings strauji izvirzījies starptautiskajā tirgū, bet starptautisko līzingu regulējošas tiesiskās normas neeksistē. Konvencijas izstrādāšana sākās 1974. gadā, bet pabeigta un pieņemta tā bija tikai 1988. gadā¹³.

---

¹³ UNIDROIT konvencija par starptautisko finansiālo līzingu 1988.05.28

Šīs Konvencijas preambulā ir formulēts tās mērķis – juridisko šķēršļu novēršana attiecībā uz iekārtu starptautisko finanšu līzingu, tradicionālo nomas divpusējo līgumu noteikumu adaptācija attiecībā uz īpašajiem finanšu līzingu trīspusējiem, un pats galvenais – visu līzingu dalībnieku savstarpējo attiecību tiesiskās regulēšanas normu izstrādāšana.

Konvencijas 3. pantā ir noteikts, ka tā tiek piemērota tikai starptautiskā iekārtu finanšu līzingu gadījumā, t.i., gadījumā, kad līzingu devējs un līzingu ņēmējs atrodas dažādās valstīs (piegādātājs var atrasties vienā no tām). Konvencija attiecas tikai uz iekārtu finanšu līzingu un neizplatās uz pārējiem līzingu veidiem, piemēram, nekustamā īpašuma līzingu. Tāpat Konvencija neregulē iekārtu līzingu, kas paredzēts personīgo vajadzību apmierināšanai. Tas nenozīmē, ka šāda veida līzingu darījumi nevar būt, vienkārši dotā Konvencija uz tiem neattiecas.

Līzingu uzskaites principi grāmatvedībā noteikti 17. Starptautiskajā grāmatvedības standartā (SGS) “Nomas”. Starptautiskais grāmatvedības standarts kopumā ir dokuments, kurš apkopo un sistematizē uzskaites jēdzienus un metodikas, ko uzskaites praksē lieto dažādu valstu uzņēmumi. Standarta nolūks ir izstrādāt vienotu pieeju dažādās valstīs notiekošo, analogisko notikumu atspoguļošanai uzskaitē, kas nepieciešams, pirmkārt, starptautiskām korporācijām, kuras apvieno visās pasaules malās atrodošos uzņēmumus. Tieši 17. standarta mērķis ir noteikt nomniekiem un iznomātājiem atbilstošus grāmatvedības politikas un informācijas atklāšanu saistībā ar nomām.

Standartā tiek sniegta nomas definīcija, kritēriji, kas ļauj noteikt, kāds darījums skaitāms par finanšu nomu un kāds – par operatīvo nomu, kā arī dotas rekomendācijas gan finanšu, gan operatīvās nomas darījumu atspoguļošanai gan iznomātāja, gan nomnieka finanšu pārskatos, atsevišķa nodaļa veltīta sarežģītākai darījumu formai – pārdošanas darījumam ar saņemšanu atpakaļ nomā (iepriekšējā 17. Starptautiskajā grāmatvedības standartā “Līzingu darījumi” saukts par atgriezenisko līzingu), kas var būt kā finanšu, tā operatīvā noma.

Pastāv virkne dokumentu nodokļu jautājumos atsevišķi aprunāti līzingu darījumu nodokļu aplikšanas noteikumi, kuri pielīdzina minētos darījumus nomai. No 9 nodokļiem, kuri darbojas Latvijā, trīs skar līzingu darījumu un līzingu objekta nodokļu aplikšanu: īpašuma nodoklis, pievienotās vērtības nodoklis, ienākuma nodoklis. Katru no šiem nodokļiem reglamentē atsevišķi likumi, Ministru kabineta noteikumi par likuma normu piemērošanas kārtību, Ministru kabineta noteikumi atsevišķos nodokļa pielietošanas jautājumos un citi normatīvie dokumenti, to skaita nodokļu inspekcijas vēstules.

2.2. Līzinga līgums

Līzingu, nesaistot to ar kādu konkrētu Latvijas Republikas Civillikumā (CL) regulētu līguma veidu, varētu raksturot kā konsensuālu atlīdzības līgumu, saskaņā ar kuru viena puse (līzinga devējs) apsola iegūt īpašuma tiesības uz otras puses (līzinga ņēmēja) izraudzītu lietu (turpmāko līzinga objektu) un nodot to līzinga ņēmējam lietošanā, pretī saņemot zināmu līzinga maksu. Atkarībā no līzinga veida līgums var būt ar vai bez pirmstermiņa uzteikuma tiesībām. Līzinga termiņa beigās līzinga ņēmējam līzinga objekts jāatdod līzinga devējam vai arī jārealizē iepriekš paredzētas izvēles tiesības.

Līzings parasti (taču ir arī izņēmumi) veidojas kā triju dalībnieku tiesisko attiecību kopums, kurā līzinga devējs pēc līzinga ņēmēja lūguma un norādījuma iegādājas no preču pārdevēja lietu, kuru pēc tam nodod līzinga ņēmējam lietojumā. Šim nolūkam līzinga devējs slēdz divus līgumus: pirkuma vai piegādes līgumu ar lietas pārdevēju un līzinga līgumu ar līzinga ņēmēju.

Līzinga līgumā ir aprunāti sekojoši punkti:

1. līguma priekšmets;
2. līzinga saņemšanas iesniegti dokumenti;
3. līzinga izsniegšanas kārtība;
4. līzinga atmaksa, maksa par aizdevuma kontroli, izmantošanu un apkalpošanu;
5. pušu atbildība par līguma pārkāpumiem;
6. līguma darbības termiņš;
7. papildnosacījumi (šajā punktā tiek aprunāts galvojuma līgums, ķīla);
8. strīdu izšķiršanas kārtība.

Kā autore jau iepriekš noskaidroja, līzings ir nomas attiecības, kuras, tāpat kā jebkuras citas attiecības, obligāti noformējamās ar kaut kādu līgumu vai vienošanos. Minētā līguma dalībnieki vienmēr ir divas puses - nomas devējs (jeb līzinga devējs) un nomnieks (jeb līzinga saņēmējs).

Viņi ir arī līzinga (nomas) līguma subjekti. Līzinga (nomas) līguma objekts ir tā lieta, tā manta, kura no viena līguma subjekta (līzinga devēja) tiek nodota otram līguma subjektam (līzinga saņēmējam).

Tātad Līzinga līguma dalībnieki ir:

1. līzinga devējs
2. līzinga ņēmējs
3. galvotājs vai/ un ķīla

Par līzinga devēju var būt tikai juridiska persona. Plaša līzinga izplatīšana veicina organizāciju loka paplašināšanu, kuras piedāvā līzinga pakalpojumus. Tās var būt:

1. finanšu līzinga kompānijas, kuras nodod tikai naudas līdzekļus,
2. servisa līzinga kompānijas, kuras arī piedāvā papildu apkalpošanu,
3. brokeru līzinga kompānijas,
4. bankas un to filiāles,
5. apdrošināšanas kompānijas un pensiju fondi.

Līzinga kompānijas ir tipiskas organizācijas, kuras nodod iekārtas, mašīnas un nekustamo īpašumu pagaidām lietošanai. Tādas specializācijas iemesls ir tas, ka līzingam, kā uzņēmējdarbības veidam, ir sava specifika un grūtības, kas prasa speciālas zināšanas finanšu un kredīta jomā.

Atšķirībā no parastām līzinga kompānijām brokeru līzinga kompāniju pamatfunkcijas ir veidot sakarus starp potenciālu līzinga ņēmēju, iekārtu piegādātāju un banku, kura var finansēt darījumu. Ir svarīgi tas, ka līzinga brokeris nepiedalās līzinga attiecībās, viņš ir tikai starpnieks šo attiecību rašanās brīdī. Tāpēc brokeris nav atbildīgs par līguma izpildīšanu.

Jau daudzus gadus līzinga operācijās piedalās apdrošināšanas kompānijas un pensiju fondi, kuru darbība finanšu un kredīta sfērā ievērojami aktivizējās. Kā arī bankas, apdrošināšanas kompānijas un pensiju fondi nodarbojas gan ar tiešo gan arī ar netiešo līzingu. Tādā veidā tiem ir iespēja veidot finanšu rezerves un iegūt papildus ienākumus.

Ārkārtīgi svarīga loma līzinga attiecībās ir bankām. To līdzdalība var būt tieša (tiešais līzings) vai netieša (līzinga kompāniju kreditēšana). Ļoti bieži bankas dibina līzinga kompānijas, kuras ir to meitas uzņēmumi. Tam ir sekojoši iemesli. Vispirms, bankas iegūst iespējas nodot klientiem plašāko pakalpojumu loku. Vairākas bankās līdz līzinga meitas kompāniju nodibināšanai eksistēja līzinga nodaļas, uz kuru pamata tika nodibinātas meitas kompānijas. Turklāt, bankām ir tiesības nodarboties tikai ar finansiālo līzingu, bet līzinga kompānijas var veikt jebkuras līzinga operācijas. Tātad tām ir plašākās iespējas un labākie klientu apkalpošanas nosacījumi. Otrkārt, savas darbības sākumā līzinga kompānijas var neīpaši uztraukties par potenciāliem klientiem – tie ienāc no mātes bankas. Un bankas, savukārt, cer uz to, ka līzinga meitas kompānijas pieaicina tām jaunus klientus.

Par līzinga ņēmēju var būt gan juridiska, gan fiziska persona, kura sasniegusi 21 gadu vecumu un kurai ir stabili ienākumi. Lai samazinātu risku bankas un līzinga kompānijas prasa galvotāju vai ķīlu. Viss ir atkarīgs kādu summu līzinga ņēmējs vēlas saņemt no kompānijām. Pēc likuma galvotājam ir pienākums maksāt par aizdevumu, ja līzinga ņēmējs nepildīs savas saistības, jeb nemaksās. Ja galvnieks galvojis par summu, kas pārsniedz

galveno parādu, tad no viņa var prasīt tikai galvenā parāda summu; bet ja viņš par parādu, kas aprobežots ar nosacījumu, galvojis bez nosacījuma, tad nosacījums attiecināms arī uz viņu. Galvnieks, pret kuru ceļ prasību kreditors, var izlietot visas galvenā parādnieka ierunas, izņemot tikai tās, pret kurām kreditors taisni gribējis nodrošināties ar galvojumu, vai kuru izlietošana tieši saistīta ar galvenā parādnieka personu. Galvojums izbeidzas ar katru darbību, kas dzēš galveno saistību, atsvabinot no tās parādnieku.¹⁴

Ķīlu visbiežāk prasa bankas. Ķīla ir tiesība uz svešu lietu, uz kuras pamata šī lieta nodrošina kreditora viņa prasījums tādā kārtā, ka viņš var no tās dabūt šā prasījuma samaksu.

SIA "Hanza līzings" slēdz divu veidu līgumus ar gandrīz identiskiem nosacījumiem: nomas līgumu ar izpirkumu un nomaksas pirkuma līgumu. Nomas līguma puses tiek sauktas par līzings kompāniju un līzings saņēmēju, kā arī līzings šajā līgumā tiek saprasts kā noma ar izpirkumu (pielikums Nr.1). Savukārt SIA "Unilīzings" savu tipveida finansētā līzings līgumu nosauca par nomas pirkuma līgumu, kur puses tiek apzīmētas ar jēdzieniem "nomnieks" un "iznomātājs", tādā veidā ļaujot secināt, ka nomas pirkuma līgums nav nekas cits kā parasts nomas līgums. A/s "Parekss banka", vairāk neko nepaskaidrojot, piešķīra savam tipveida līgumam lakonisku nosaukumu "līzings līgums" un konsekventi lieto gan pašā līzings līgumā, gan pirkuma līgumā tādus jēdzienus kā "līzings devējs", "līzings ņēmējs" un "līzings objekts" (Pielikums Nr.2). Neraugoties uz šiem atšķirīgajiem Latvijas līzings sabiedrību izstrādāto līgumu nosaukumiem un definīcijām, katras aplūkotās kompānijas finansētā līzings līgumi būtībā ir vienādi. Tā visu trīs sabiedrību līgumi satur ne tikai finansētā līzings līgumiem raksturīgu noteikumu, ka līzings objekts tiek nodots līzings ņēmēja lietošanā un turējumā, bet arī šim līguma tipam svešu līzings ņēmēja saistību izpirkt līzings objektu un līzings devēja pienākumu nodot līzings objektu līzings ņēmēja īpašumā pēc visu līzings līgumā atrunāto maksājumu veikšanas. Turklāt SIA "Unilīzings" un SIA "Hanza līzings" līgumi paredz automātisku īpašuma tiesību pāreju pēc pilnīgas norēķināšanās ar līzings devēju pat bez papildu pirkuma līguma slēgšanas.

Īpašuma tiesības sastāv no 3 daļām:

1. lietošanas tiesības;
2. izīrkojuma tiesības;
3. valdījuma tiesības.

Atkarībā no līzings veida šis trīs īpašuma tiesību sastāvdaļas tiek dažādi pārdalītas. Noslēdzot līzings līgumu bez izpirkuma tiesībām jeb operatīvā līzings līgumu, nomnieks

---

¹⁴ LR Civillikums Lietu tiesības/Saistību tiesības

iegūst tikai tiesības izrīkoties ar līzinga objektu. Turklāt visi riski, kas saistīti ar iznomātās lietas, mantas izmantošanu, paliek līzinga devējam.

Noslēdzot finansu līzinga līgumu, kopš šī līguma spēkā stāšanās momenta līzinga ņēmējs iegūst līzingā nodotās lietas, mantas izmantošanas un izrīkojuma tiesības.

Valdījuma tiesības, kas pilnībā nostiprina īpašuma tiesības, nomniekam parasti pāriet līguma beigās. Turpretī nomas bez tiesību valdījuma izpirkuma tiesībām gadījumā īpašuma tiesības nekad nepāriet nomniekam.

Noslēdzot atgriezeniska līzinga līgumu, runa par īpašuma tiesībām izvirzās divreiz:

1. pirmoreiz īpašuma tiesības uz līzinga objektu pāriet vienreiz un pilnā apjomā, kad nākamais līzinga devējs nopērk no nākamā nomnieka to lietu vai to mantu, kura turpmāk kļūs par līzinga objektu;
2. otrreiz īpašuma tiesības uz līzinga objektu pāriet atgriezeniska kārtībā, bet nu jau pa stadijām.

Vispirms nomnieks, tāpat kā finansu līzinga gadījumā, iegūst līzinga objekta izmantošanas un izrīkojuma tiesības, kurš pirms tam bija pārdots līzinga devējam. Bet līguma beigas viņš pārņem valdījuma tiesības un tādējādi atjauno savas pilnīgās īpašuma tiesības uz līzinga objektu. Galvenais, noslēdzot līzinga līgumu, ir īpašuma tiesības. Nedrīkst noslēgt līzinga līgumu, ja līzinga devējam nav apstiprinātas īpašuma tiesības uz līzinga objektu. Tas ir īpaši svarīgi, ja tiek noslēgts līzinga līgums par tādu objektu, kurš tiek speciāli nopirkts iznomāšanai.¹⁵

Tradicionālā izpratnē līzinga priekšmeti var būt tikai pamatlīdzekļiem pielīdzināmi aktīvi. Piemēram, logi vai durvis, lai arī varētu tikt uzskatīti par pamatlīdzekļiem pielīdzināmiem aktīviem, tomēr pēc uzstādīšanas kļūst par ēkas sastāvdaļu (kuras īpašnieks nav līzinga kompānija). Tādēļ, lai izvairītos no dažādiem strīdiem par īpašumtiesībām, logi, durvis, zobi u.tml. priekšmeti līzingā finansēti netiek.

Dažas tipiskas kļūdas, kādas sastopamas līzinga attiecību noformēšanā:

Arēji līzinga līgums izskatās kā pirkšanas - pārdošanas akts, un tāpēc līzinga devējs nedomādams noformē par nododamo līzinga objektu nomniekam pavadzīmi (preču pavadzīmi - rēķinu). Tas ir nepareizi, jo pavadzīme ir dokuments, kas apstiprina pilnīgu un vienreizēju īpašuma tiesību pārņemšanu. Citiem vārdiem sakot, izrakstīdams līzinga ņēmējam pavadzīmi, līzinga devējs uzreiz atsakās no īpašuma tiesībām uz minēto lietu,

---

¹⁵ Zaiceva J. "Līzinga būtība –noma vai kredīts" //Latvijas Ekonomists 9(98) 2000.g. 50.-53.lpp

mantu, kaut arī nomas līgums to neparedz. Rezultātā līzings līgums pēc savas izpildes, realizācijas pārvēršas pārdošanas līgumā ar pēcapmaksu.

Pareizāk būtu līzings līguma objekta nodošanu no līzings devēja līzings ņēmējam noformēt ar aktu, kurā precīzi norādīts, kādas īpašuma tiesību sastāvdaļas tiek nodotas.

Pamatojoties uz Starptautisko uzskaites standartu Nr. 17 "Nomas uzskaitē", līzings devēji uzstāj, ka līzings līgums stājas spēkā, kad to parakstījušas abas puses. Līzings līguma objektu līzings devējs speciāli iegādājas no ražotāja vai dīlera Latvijas iekšienē. Faktiski tas ir līzings līgums ar līzings objekta pārdevēja iesaistīšanu. Šajā gadījumā pārdevējam zināms gan līzings devējs, gan līzings ņēmējs. Tāpēc pārdevējs bieži pieļauj kļūdu - viņš noformē pavadzīmi par nākamā līzings objekta pārdošanu nevis uz līzings devēja vārda, kurš viņam maksā naudu, bet gan uz līzings saņēmēja vārda. Rezultātā līzings devējs pēc līzings līguma nodod līzings lietā, kura vēl nav kļuvusi par viņa īpašumu. Tikai, saņemis pavadzīmi uz sava vārda, līzings devējs kļūst par lietas īpašnieku, kura ir līzings objekts, un tikai pēc tam viņš var noformēt tās nodošanu līzings ņēmējam, lai līzings līgums stātos spēkā.

Turklāt par nepieciešamu finansu līzings līguma elementu uzskatāms maksājumu grafiks. Šāda grafika forma ir vienota visiem. Tajā uzrādāma ne tikai kārtējā maksājuma summa un datums, bet obligāti arī tās sadale uz pamatsummu, līzings koeficientu un uz aprēķināto pievienotās vērtības nodokļa summu, kā arī izdalot citus izdarāmos maksājumus (pielikums Nr.3 un Nr.4).

Līzings līgumam svarīgi ir sekojoši momenti:

1. Līzings devēja apstiprinātas īpašuma tiesības uz līzings objektu. Ja līzings devējam trūkst dokumentāla;
2. apstiprinājuma īpašuma tiesībām uz līzings objektu, tad līzings līgums nav noslēdzams;
3. Par līzings objektu var būt tikai ilgstošas izmantošanas lieta, kura izmantošanas gaitā netiek iznīcināta un neizmaina savu ārējo izskatu;
4. Līzings objekts nedrīkst būt autortiesības un analogiskas tiesības;
5. Līzings līguma obligāti atrunājams, kādas īpašuma tiesību sastāvdaļas un kādā veida nododamas līzings ņēmējam. Ja šādu nostādņu līgumā trūkst, tad līgumu nav iespējams klasificēt. To iespējams novērtēt kā parastu pirkšanas - pārdošanas līgumu vai kā kreditēšanas līgumu;
6. Līzings līgums bez tam pievienotajiem līzings objekta pieņemšanas - nodošanas aktiem nevar tikt uzskatīts par spēkā stājušos. Tā, ka līzings līgums prasa precīzu fiksēšanu, kādas īpašuma tiesību sastāvdaļas tiek nodotas nomniekam;

7. Līzings līgumam jāsaturs tekošo maksājumu kārtības konkrēts datums. Bet finansu līzings līgumam nomas maksājumu izdarīšanas grafiks ar maksājuma summas sadali ir obligāts elements, bez kura minētais līgums nav uzskatāms par finansu līzings līgumu;
8. Līzings devējam un līzings ņēmējam viennozīmīgi un vienādi jāklasificē noslēgtais līgums, ka konkrēts līzings veids. Citādi, rodoties dažādu skaidrojumu iespējamībai, tas varētu tikt nepareizi atspoguļots viņu uzskaitē, un tam varētu tikt nepareizi piemērotas nodokļu normas;
10. Līzings nav iespējams bez līguma noslēgšanas; līzings gadījumos nepieciešams rakstiski noslēgts līgums, kaut gan Latvijas likumdošana pieļauj arī mutisku līgumunoslēgšanu.

Pastāv netaisnīgi līguma nosacījumi, ierobežotas iespējas līgumu apstrīdēt, vērojama izvairīšanās no atbildības par preces kvalitāti. Arī reklāmās tiek norādīta maldinoša informācija. Bieži tiek piemēroti nepamatoti līgumsodi, kas pārsniedz preces cenu un ir neproporcionāli augsti. Problēmas šajā jomā atzinuši arī līzings kompāniju pārstāvji, pārkāpumus viņi skaidro ar negodīgu konkurenci.

Kā uzskata autore, rūpējoties par savām patērētāja tiesībām, derētu atcerēties, ka jāpievērš uzmanība dažiem svarīgiem aspektiem - gada procentu likme, līzings termiņam, pirmās iemaksas apmēram un preces apdrošināšanas nosacījumiem. Lai procenta cipars izskatītos klientam pievilcīgāks, veikalu skatlogos bieži vien redzama mēneša, nevis gada procentu likme.

2.3. Procentu likmes

Galvenais kritērijs, izmantojot līzingu, tāpat kā naudas aizdevumu, ir gada procenta likme, pēc kuras var salīdzināt dažādus līzings piedāvājumus. Gada procenta likme tiek noteikta procentos no preces cenas neatmaksātās daļas (atlikušās summas). Tas nozīmē, ka summa, no kuras tiek rēķināti atmaksājami procenti, līdz ar katru kārtējo maksājumu samazinās.

Daži līzings devēji, lai padarītu savu piedāvājumu pievilcīgāku un atšķirīgu no konkurentu piedāvājumiem, uzrāda nevis gada procenta likmi, bet gan dažādus koeficientus. Plašāk izplatītais ir tā saucamais "**sadārdzinājuma koeficients**". Šī koeficienta lielums ir ievērojams zem 10%, kamēr gada procenta likme ir virs 10%. Daudzos gadījumos patērētājs

pārējos līzina noteikumos neiedziļinās un savu izvēli izdara, balstoties vienīgi uz skaitli, kas līzina devēja piedāvājumā atrodas pirms "%" zīmes. Ņemot vērā, ka iepriekšminēto "sadārdzinājuma koeficientu" ietekmē tādi faktori kā līzina termiņš, kārtējo maksājumu skaits, biežums un struktūra, kā arī pirmās iemaksas apmērs, patērētājam ir praktiski neiespējami salīdzināt dažādus piedāvājumus un izvēlēties sev piemērotāko. Turklāt jāņem vērā, ka mēnīgi zemais "sadārdzinājuma koeficients" dažkārt var slēpt augstāku gada procenta likmi.

Gada procenta likme atspoguļo reālo preces iegādē ieguldītās naudas cenu, kamēr "sadārdzinājuma koeficients" nosacīti parāda, cik tiek "pārmaksāts" katru gadu.

Mainīgas procentu likmes nozīmē to, ka procentu likme līgumā darbības laikā var mainīties atkarībā no attiecīgās valūtas procentu likmju svārstībām starp banku tirgos. Atkarībā no tā kā ir atrunāts līgumā, procentu likmes var tikt mainītas vairākās reizes gadā vai arī pēc līzina kompānijas uzskatiem jebkurā laikā.

Lats tiek tirgots tikai Latvijas starp banku tirgū, kura dienas apgrozījums ir neliels, līdz ar to pat viens vai dažu banku aktivitātes šajā tirgū ļoti spēcīgi ietekmē kopējo tirgus rezultātu. Tas – ja šīs bankas vēlas aizņemt latus, procentu likmes kāpj, ja šīs bankas piedāvā aizdot latus – procentu likmes kritās. Līdz ar to arī RIGIBOR, gan UNIBOR, gan jebkuri citu latu starp banku indeksi ir ļoti mainīgi – līdz šīm to svārstības prognozēt ir ļoti grūti.

Bankām ir izdevīgāk slēgt līzina darījumus slēdzot ar **fiksēto procentu likmi**, tā novēršot risku, ka starp banku tirgū procentu likmes varētu samazināties un attiecīgi samazināt līzina maksājumus. Savukārt fiksētās procentu likmes ir augstākas par mainīgajām, jo līzina kompānijām ir jāmaksā komisijas maksa bankām par procentu likmju fiksēšanu. Līzina kompānijas nevar mainīt patvaļīgi līgumā noteiktu procentu likmi. Darījumi, kas ir ar fiksētu procentu maksu uz visu līzina periodu, nevar tikt samazinātas jo, ja tās krītas visā tirgū, tad tās tiek samazinātas automātiski tiem darījumiem, kas ir slēgti ar mainīgajām likmēm.

Mainīgā procentu likme:

Priekšrocības:

- Sākotnēji ir mazāka nekā fiksētā procentu likme;
- Ekonomisko un politisko apstākļu ietekmē mainīga procentu likme var samazināties;
- Ja pat mainīga procentu likme pieaug, tā var būt izdevīgākā, ja pieaugums ir īslaicīgs vai tas notiek līguma darbības beigās, tad procentu maksājumi ir nelieli.

Trūkumi:

- Izvēloties mainīgo procentu likmi, līzings ņemējs pakļauj sevi riskam, jo dažādu apstākļu dēļ mainīgā likme var augt;
- Līzings ņemējam ir grūti prognozēt savus izdevumus uz visu līzings līguma darbības laiku.

Fiksētā procentu likme:

Priekšrocības:

- Fiksētā procentu likme nemainīsies visu līzings līguma darbības laiku;
- Ir iespējams prognozēt izdevumus visa līguma darbības laikā.

Trūkumi:

- Parasti fiksētās procentu likmes sākotnēji ir aukstākas nekā mainīgās likmēs. Ņemot aizdevumu ar augstākiem procentiem tie nesamazināsies, uzlabojoties valsts ekonomiskai un politiskai situācijai.

2.4. Līzings aplikšana ar nodokļiem

No deviņiem nodokļu likumiem, kas ir spēkā Latvijā, trīs skar līzings darījumu un līzings objekta aplikšanu ar nodokļiem:

- īpašuma nodoklis;
- pievienotās vērtības nodoklis;
- ienākuma nodoklis.

Nodokļu likumdošanas nepareiza pielietošana pat vislielākajiem uzņēmumiem var kļūt par neizlabojamu finansiālu triecienu. Latvijas likumdošana ļoti stingri soda nodokļu nemaksātājus, kā arī nodokļu likumdošanas pārkāpējus. Tāpēc, lai gūtu panākumus līzings tirgū, nepieciešams precīzi zināt un pareizi pielietot nodokļu likumdošanu.

LR likums „Par pievienotās vērtības nodokli” darbojas no 1995. gada 1. maija, un tā darbības mehānisms attiecībā uz līzings darījumiem nav izmainījies līdz pat šim laikam, PVN maksātāji līzings darījumos ir gan līzings devēji, gan līzings ņemēji ar noteikumiem, ka tie abi ir reģistrēti PVN maksātāji. Nodokļu aplikšanas objekts:

- operatīvā līzings gadījumā – ir visa līzings maksas summa;
- finansu līzings gadījumā – līzings objekta vērtība, kuru izpērk līzings ņemējs;
- atgriezeniskā līzings gadījumā – līzings objekts, turklāt divreiz.

Operatīvais līzings sākas ar to, ka nākamais līzings devējs nopērk līzings objektu un ņem to savā uzskaitē kā pašu pamatlīdzekli. Izdarot pirkumu Latvijā, līzings devējs nomaksā

pārdevējam vai muitas iestādē (ja pirkums ticis importēts) PVN summu 18 % apmērā no līzina objekta kopējās vērtības. Šo nomaksāto PVN summu līzina devējs uzskaita kā priekš nodokli. Importējot līzina objektu, kurš tiks izmantots tikai operatīvajā līzīngā, līzina devējs var lūgt nodokļu inspekciju pilnībā atcelt, samazināt vai atlikt PVN maksājumu muitas iestādē, atbilstoši MK 1995.gada 11. aprīļa noteikumiem Nr.96 „Par kārtību, kādā maksājums pievienotās vērtības nodoklis par ievadītajiem pamatlīdzekļiem”.

Finansu līzings, tāpat ka operatīvais līzings, sākas ar to, kā nākamais līzina devējs nopērk līzina objektu un, to pērkot, nomaksā PVN 18 % apmērā, kuru pēc tam viņš uzskata kā priekšnodokli.¹⁶

Praksē, atbilstoši VID vēstuļu rekomendācijām, PVN no finansu līzina objekta vērtības līzina devējs iekļauj norēķinos ar budžetu, atbilstoši līzina ņēmēja izdarītajiem maksājumiem pēc maksājumu grafika. Rezultātā līzina devējam pēc minētā finansu līzina līguma tā sākumā rodas PVN parāds valstij (uz priekšnodoļa rēķina, kas nomaksāts, iegādājoties līzina objektu), kas pakāpeniski tiek dzēsts ar līzina ņēmēja maksājumiem līguma darbības gaitā. Minētā finansu līzina līguma nobeiguma datuma priekšnodokļa summa sedzama ar PVN maksājumiem budžetā. Jāmin, ka līzina darījuma objekta piegādātājs izraksta rēķinu – pavadzīmi, kurā tiek norādīts līzina ņēmējs kā preču saņēmējs, bet maksātājs ir līzina devējs. Līzina devējs apmaksā līzina objekta rēķinu kopā ar pievienotās vērtības nodokli, kas tiek iekļauts līzina objekta cenas vērtībā.

Atgriezeniskā līzina darījuma savstarpējo attiecību un PVN norēķinu shēma līzina devējam un līzina ņēmējam analogiska attiecībām finansu līzina līguma ietvaros, izņemot vienu atšķirību – līzina objekta pārdevējs līzina devējam ir nākamais līzina ņēmējs.

---

¹⁶ „ Par PVN piemērošanu līzina un līzina kreditēšanas darījumos”, Bilance 2001.g.nr.8(20)

3. LĪZINGA TIRGUS ATTĪSTĪBA UN LĪZINGA ANALĪZE LATVIJĀ

Pašlaik līzings pakalpojumi ir plaši izplatīti gandrīz visās attīstītajās valstīs, bet galvenie centri ir ASV, Japāna un Eiropa.

Līzings darījumu tirgus struktūras veidošanas Latvijā var sagrupēt 3 periodos, no kuriem pirmie divi ir jau pagājuši. Pirmais periods - meklējams bijušās PSRS ietvaros 80. gadu beigās un 90. gadu sākumā, kad līzings kompānijas vieta darbojās bijušās sistēmas radītā struktūrvienība GOSSNAB, kas bija aizsākusi tādu objektu, kā ceļu tehnikas, celtniecības tehnikas, iekārtu uc. nomu. Par līzings darījumu, šī vārda tiešajā nozīmē, dzimšanas gadu Latvija uzskatāms 1992. gads, kad tika dibināta pirmā līzings darījumu firma AGROLĪZINGS. 1993. gada decembrī firma saskārās ar kredīta dzēšanas summas atmaksāšanas grūtībām. Šobrīd AGROLĪZINGS ir atzīta par maksātnespēju firmu. Šāda situācija varēja rasties tāpēc, kā firmai bija nepārdomāta rīcības politika, kuru izraisīja nekompetence līzings darījumu īpatnībās, jo strādājošo kvalifikāciju līmenis neatbilda nepieciešamajam. Savukārt šīs nekompetences dēļ netika pareizi izvēlēti līzings ņēmēju kandidāti;- nebija sabalansēta līzings objekta cena ar līzings ņēmēja maksātspēju. Pirmais līzings darījumu attīstības posms raksturīgs ar zināšanu informācijas trūkumu līzings darījumos.

Otrais periods sākot no 1993-1994 gadiem. Pētot vietējo līzings uzņēmējdarbības stāvokli, jāsecina, ka pašlaik visreālākie saimniekošanas subjekti, kuru rīcība ir uz laiku brīvie naudas līdzekļi vai arī ir pieeja tādiem, ir bankas iestādes un to dibinātie līzings uzņēmumi. Salīdzinot ar līzings uzņēmumiem, bankām ir priekšrocības, jo organizatoriskā forma jau ir nostabilizējusies. Līzings operāciju ievirzīšanai un attīstīšanai bankas struktūrā tobrīd bija nepieciešams izveidot tikai speciālu nodaļu vai grupu, kuras sastāvā būtu darbinieki ar pieredzi banku darbībā un kuriem nebūtu sveša līzings operāciju specifika.

Baltijas Tranzīta banka (BTB) 1994. gada 4. martā kļuva par Latvijas Nacionālās līzings devēju asociācijas dibinātāju. Asociāciju veidoja 16 biedri (10 juridiskās un 6 fiziskās personas). Tā apvienojusi Rīgas Komerčbankas, Unibankas, Pareks bankas u.c. juridisko un fizisko personu pārstāvjus.¹⁷

Par trešā perioda sākumu uzskatāms brīdis, kad Latvijas Nacionāla līzings devēju asociācija (LNLDA) 1995. gada otrajā pusē kļuva par asociācijas LEASEUROPE

---

¹⁷ Banku likumdošana Latvija 1997.g. Mancat ar ES -Phare

korespondētājlocekli. 1995. gada 21.-23. novembrī Rīgā notika otrais starptautiskais LEASEUROPE un LNLDA organizētais seminārs. Palielinoties banku pakalpojumu tirgus konkurencei, komercbanku pievēršanos līzings operācijām var veicināt banku ietekmes sfēras paplašināšanos. Ieguldot līdzekļus īpašuma iegādei un izpildot līzings devēja funkciju, komercbankas veic lielu ieguldījumu pamatfondu veidošanas stratēģijas un atjaunošanas taktikas attīstībā, līzings attīstības virzienu noteikšanā, līzings tirgus situācijas kontrolēšanā. Latvijā pašlaik visplašāk tiek izmantots finansu un atgriezeniskais līzings. Par līzings objektiem Latvijā, galvenokārt kalpo patēriņa preces, piemēram, mašīnas, dzīvokļi, mājās, augstvērtīgas sadzīves tehnika, nevis rūpnieciska ražošanai nepieciešamie objekti, kas pasaulē ir klasiskā līzings līzēšanas pamatā.

Pirmā patstāvīgā līzings sabiedrība Latvijā tika nodibināta 1995. gada vidū, un tas bija Igaunijas kompānijas ‘‘Hansa Leasing’’ meitas uzņēmums SIA ‘‘Hansa līzings’’, kura ir vecākā līzings sabiedrība Latvijā. ‘‘Hansa līzings’’ jau kā uzņēmums ir Latvijas līzings un faktoringa tirgus līderis, aizņemot 59% no kopējā līzings un faktoringa tirgus. Pakāpeniski veidojās arī citas līzings kompānijas, pārsvarā banku meitas uzņēmumi.

‘‘Unilīzings’’, kopš dibināšanas brīža vienmēr ir bijusi starp līderiem līzings un faktoringa pakalpojumu sniegšanā Latvijā. ‘‘Nordea Finance’’, ir skandināvu finansu grupas Nordea uzņēmums, kas ir viena no vadošajām finansu grupām Skandināvijas un Baltijas jūras valstu reģionā. Līzings sabiedrība piedāvā līzings pakalpojumus transporta līdzekļu un dažādu iekārtu iegādes finansēšanai, sniedzot pakalpojumus galvenokārt juridiskām personām. ‘‘Hipolīzings’’, kuru nodrošina Hipotēku bankas nodaļu tīkls, pateicoties kam Hipolīzings pakalpojumi ir izmantojami arī ārpus Rīgas. ‘‘HVB Leasing’’, savu darbību Latvijā HVB Leasing uzsāka 1999.gadā. Pirmos piecus gadus tā nosaukums bija VereinsLeasing Riga, un sākotnēji uzņēmuma mērķis bija esošo korporatīvo klientu vajadzību apmierināšana. Galvenais uzsvars kompānijas darbībā tika likts uz industriālās tehnikas un tehnoloģisko iekārtu finansēšanu, tādējādi attīstot un pilnveidojot tās biznesa kvalitātes, kas šobrīd ļauj piedāvāt klientiem ekskluzīvu un ļoti individuālu servisu. ‘‘Nord/LB līzings’’ kurš ieņem arvien būtiskāku lomu Latvijas līzings tirgū, piedāvājot izdevīgus līzings nosacījumus un piesaistot arvien plašāku klientu – fizisku un juridisku personu – loku.

Latvijā ar finanšu pakalpojumiem nodarbojas ne tikai bankas meitas uzņēmumi, bet arī vairākas sabiedrības ar ierobežotu atbildību, vislielākās no tiem tiek uzskatītas ‘‘Ge Money’’, kura savu darbību Latvijas patēriņa kredītēšanas tirgū uzsāka 2004. gada maijā, iegādājoties AS RD līzings Grupa - Latvijas mikrokredītu segmenta līderi. ‘‘Inserviss

Group”, ar 11 gadu pieredzi kompānija, kas piedāvā savus pakalpojumus 68 filiālēs Latvijā. SIA ”Nelss Līzings”, kuras sākotnēji dibināšanas mērķis bija apkalpot Nelss būvmateriālu veikalu pircējus, bet šodien uzņēmums piedāvā plaša klāsta preču un pakalpojumu kreditēšanu.

Kā uzskata autore, Latvijas līzings tirgus aug strauji, strauja izaugsme arī citi apstākļi motivē jaunu uzņēmumu izveidi. Piemēram, Parex kā viena no lielākajām finanšu grupām Latvijā līdz šim nebija pārstāvēta klasiskā līzings pakalpojumu tirgū. Bet 2006. gada 1. marta tika izveidots ”Parex Lizings” un šis fakts pierāda, ka Latvijas līzings tirgus joprojām ir atvērts konkurencei.

Pēc LLDA biedru statistikas līzings un faktoringa portfelis 2005. gadā audzis par 74%, sasniedzot 704 miljonus latu. No tiem 620 miljonus latu veido līzings portfelis, bet 84 miljonus latu – faktoringa portfelis. Salīdzinot ar gada sākumu, līzings portfelis audzis par 80%.¹⁸

Latvijas iestāšanās Eiropas Savienībā arī bija atspoguļota līzings tirgū. Mainījās pievienotās vērtības nodokļa piemērošana līzings objektiem, kas nozarē izraisīja kardinālas pārmaiņas. Ka izmaiņu rezultātā radīto plusu ir vairāk nekā mīnusu. Viens no lielākajiem guvumiem - ir radīti labvēlīgi priekšnoteikumi operatīvā līzings popularizēšanai Latvijā.

2005. gadā līzings portfelī turpināja palielināties operatīvā līzings īpatsvars. Rezultāti liecina, ka uzņēmumi un iedzīvotāji labāk izprot šā līzings veida priekšrocības - mazākus ikmēneša maksājumus, kā arī iespēju automašīnu pārbaudīt ilgākā termiņā, pirms izvēlas tās iegādi vai maiņu uz citu auto. Tajā pašā laikā ievērojami samazinājies jauno nekustamā īpašuma līzings un patēriņa kredītu darījumu apjoms, kas veido tikai attiecīgi 1% (2,3 miljoni latu) un 2,1% (4,6 miljoni latu) no jaunajiem darījumiem. Ņemot vērā vispārējo nekustamā īpašuma kreditēšanas un patēriņa kredītu attīstību Latvijā, šādu samazinājumu var paskaidrot kā ar šo atsevišķo produktu grupu optimizāciju līzings kompāniju sadarbībā ar mātesbankām.

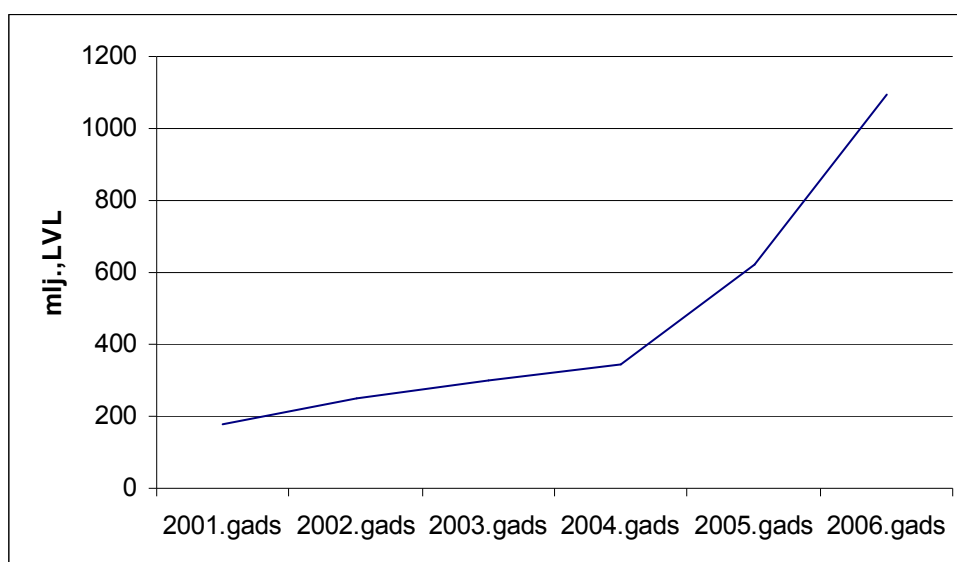
Ar katru gadu līzings kļuvis arvien populārāks starp Latvijas iedzīvotājiem un rodas jaunas sabiedrības ar ierobežotu atbildību, kuras piedāvā īsos termiņos palīdzēt noformēt visus nepieciešamus dokumentus lai saņemtu līzings, kredītu vai naudas aizdevumu. Tāda veida sabiedrības darbojas kā starpnieki lielajām kompānijām, viņam pašam nav finansiāla avota, bet ar savu ļoti pārdomātu marketinga programmu viņi piesaista vairākus klientus. Pie pieteikuma aizpildīšanas, sabiedrības pārstāvis ar klientu parakstā līgumu, kurā ir teikts, kā klientam jāsamaksā naudu par līzings piešķiršanu un pieteikuma akceptēšanu. Parasti tāda

¹⁸ <http://www.llda.lv/par/statistika.html> [25.03.06]

veida līgumi no juridiskā viedokļa sastādīti nepareizi, jo klients ir ierobežots savas tiesībās, galvenais punkts ir tāds, ka viņam jāsamaksā noteiktu summu par līzina piešķiršanu.

Finansu tirgus izaugsmes rādītāji liecina, ka Latvijā naudas aizņemšanās bailes pamazām tiek pārvarētas. Tirgus vides pārmaiņām seko arī finansētāji, piedāvājot arvien plašākas pakalpojumu izvēles iespējas un atmaksas grafikus, kas bieži vien piemēroti katra klienta individuālajām iespējām. Aizdevēju piekāpību veicina arī strauji augoša savstarpēja konkurence – gandrīz ikviena banka un līzina kompānija kā vienu no saviem agresīvajiem nākotnes plāniem min tirgus daļas paplašināšanos.

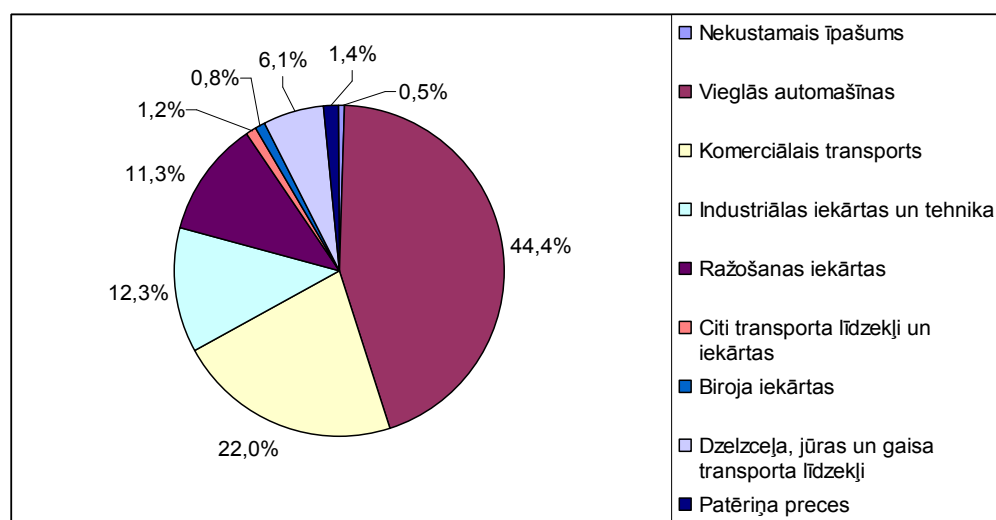
Kā redzams 3.1.attēlā līzina tirgus Latvijā ir augšupejošs, pieaugums sasniegts pateicoties pieprasījumam pēc komerciālo transportlīdzekļu un vieglo automašīnu līzina finansējuma. Līzina tirgus pieaugums sasniegts pateicoties attiecīgo nozaru attīstībai, pārdoto automašīnu skaita pieaugumam un procentu likmju samazinājumam.

3.1.att. LLD statistika līzina tirgus portfeļa attīstības tempi pa gadiem no 2001.gada līdz 2006.gadam¹⁹

Lai sīkāk izanalizētu līzina tirgus Latvijā izanalizēsim līzina portfeli pēc aktīvu sadalījuma. Analizējot līzina tirgu Latvijā, jāatzīmē, ka sākot ar 2000.gadu, vērojams straujš līzina tirgus portfeļa pieaugums.

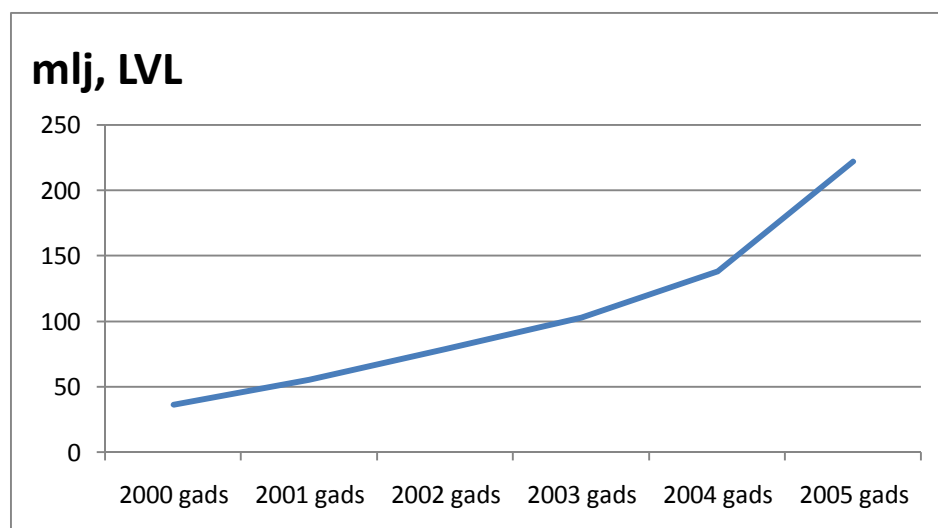
¹⁹ <http://www.llda.lv/par/statistika.html>

att. Procentuālais līzings portfeļa sadalījums pēc aktīvu veida Latvijā 2005. gadā

Pārējo līzings portfeļi veido biroja iekārtas, lidmašīnas kuģi, citu transporta līdzekļu un preču iegāde.

Vislielāko LLDA līzings portfeļa daļu pēc aktīvu veida ieņem vieglo automašīnu līzings, 2000.gadā sasniedzot 30% jeb 36.2 miljonus latu, 2001.gadā – 30.9% jeb 55.10 miljonus latu, bet 2002.gadā procentuāli sastādot 31.6% jeb 78.60 miljonus latu, 2003.gadā tas jau sastādīja 102.60 miljonus latu, 2004.gada beigās tas sasniedza jau 40,2% jeb 138,1 mlj. latu un 2005.gadā 222,0 miljonus latu jeb 48%. Kopumā Latvijā jauno automašīnu pirkumi aptuveni 45% līdz 48% no visiem darījumiem tiek veikti izmantojot līzings pakalpojumus. Tomēr šo attīstību kavē lielais veco automašīnu piedāvājuma klāsts Latvijā, kuras var iegādāties pa samērā zemajām cenām, taču līzings kompānijas pārsvarā finansē darījumus, kad iegādājās jaunās automašīnas vai ne vecākas par pieciem gadiem un termiņam līdz līzings nomaksai ir ne vecākas, ka desmit gadi. Vieglo automašīnu līzings par pēdējiem pieciem gadiem ir attēlots 3.2.Attēlā.

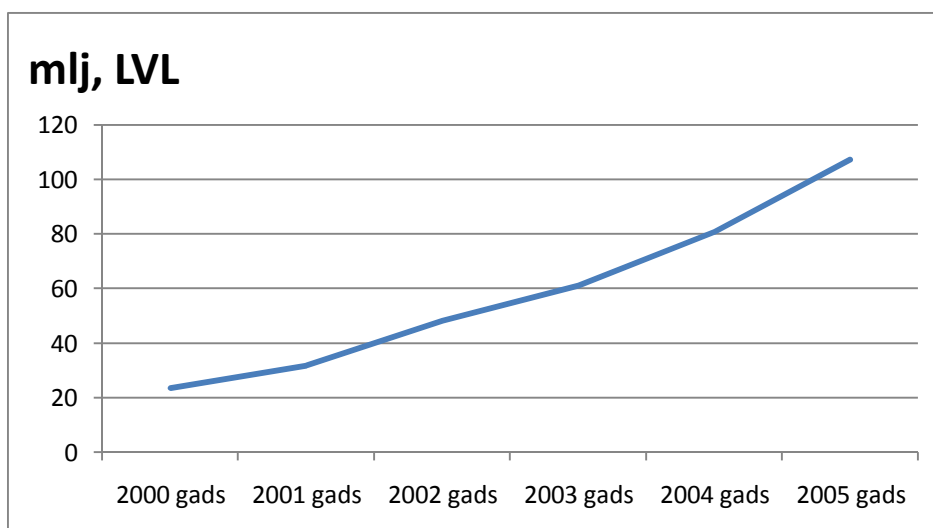

att. Vieglo automašīnu līzings no 2000.gada līdz 2005.gadam²⁰.

Automašīnu finansēšana Latvijā jau vēsturiski ir kļuvusi par līzings sabiedrību darbības daļu – ar to praktiski nemaz vairs nenodarbojas komercbankas. Līzings sabiedrības daudz ir strādājuši pie tā, lai automašīnu iegādi padarītu ērtu, ātru un izdevīgu. Līzings izdevīgums – zema pirmā iemaksa, ātra dokumentu noformēšana, ērtības (līzingu var nokārtot autosalonā). Piemēram, “Hansa līzings” klientiem iegādājoties auto tiek nodrošināti papildus ieguvumi: 24 stundas informatīvais tālrunis (konsultācijas par līzings darījumu, kā arī auto tehnisku problēmu gadījumos), atlaides degvielas iegādei, auto apkopei, remontam ir iespējams apdrošināšanu maksāt pakāpeniski.

Salīdzinoši ar 2000.gadu un 2001.gadu – attiecīgi 20% jeb 23.4 miljoni latu un 18% jeb 31.5 miljoni latu – būtiski ir palielinājies arī komerciālā transporta līzings, kas 2002.gada veido 19.2% jeb 47.9 miljonus latu, 2003.gadā 20.4% jeb 60.9 miljonus latu, savukārt 2004.gadā 23,5% jeb 80,7 miljonu latu un 2005.gadā 107,2 miljonu latu jeb 23%. To var redzēt 6.3.attēlā.

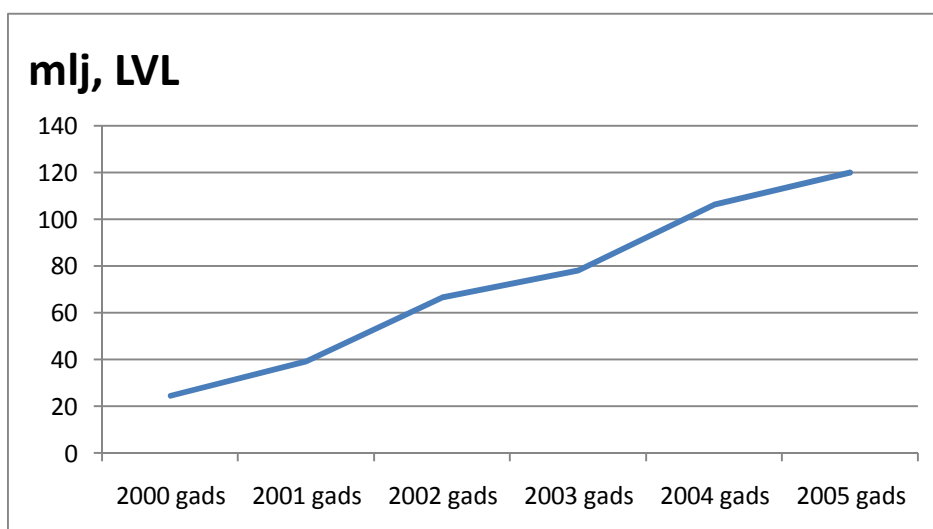
²⁰ <http://www.llda.lv/par/statistika.html>

3.3.att. Komerčiālā transporta līzings no 2000.gada līdz 2005.gadam ²¹

Viena no iespējām, kā Latvijas uzņēmumi, var izmantot, gatavojoties konkurences cīņai, ir līzings kompāniju piedāvātais ražošanas līzings. Zinot cik nozīmīga Latvijas uzņēmumiem pašlaik ir produkcijas kvalitātes celšana atbilstoši jaunā tirgus prasībām, līzings kompānijas cenšas cik iespējams atvieglot produkta pieejamības nosacījumus.

Stabilu vietu ieņem ražošanas iekārtu līzings, kas 2001.gada sastādīja 22% jeb 39.1 miljonus latu, kas ir par 1% vairāk nekā 2000.gadā. 2003.gadā ražošanas iekārtu līzings bija 26.1%, jeb 78.1 miljonus latu no līzings portfeļa, 2004.gadā tas jau sastādīja 30.9% jeb 106,2 miljoni latu un 2005.gadā 120,0 miljoni latu jeb 26%.. (Skatīt 6.4.Attēlu)

3.4.Att. .Ražošanas iekārtu līzings no 2000.gadam līdz 2005.gadam ²²

²¹ <http://www.llda.lv/par/statistika.html>

²² <http://www.llda.lv/par/statistika.html>

Arī "Hansa līzings" sadarbībā ar Eiropas Rekonstrukcijas un attīstības banku ir sācis piedāvāt finansējumu ar īpašiem nosacījumiem – pašmāju mazie un vidējie uzņēmumi var uz nomaksu ņemt ražošanai vai pakalpojumu sniegšanai nepieciešamās iekārtas, un pirmos trīs mēnešus tie ir atbrīvoti no līzings maksājumu veikšanas.

Līdz ar Latvijas iestāšanos ES Latvijas uzņēmējiem ir grūtāk darboties jau ierastajās nišās bez iekārtu modernizācijas, jo sevišķi stingras ES prasības ir tādām nozarēm, kas ietekmē cilvēku veselību, piemēram, pārtikas ražošana un apstrāde, medicīna, ķīmisko produktu ražošana. Uz tām attiecas ļoti daudz vides aizsardzības un produkcijas kvalitātes prasības.

Būtiskas starpības starp līzings kompānijas un bankas kredītiem naudas izteiksmē klientiem nav. Tomēr līzings kompāniju priekšrocība – tās var piedāvāt arī operatīvo līzings, kas kļūst populārāks uzņēmumiem arī iegādājoties ražošanas iekārtas. Šajā gadījumā priekšrocības ir nodokļu efekts, ko iegūst uzņēmējs, iespēja industriālās iekārtas regulāri mainīt pret modernākām, turklāt vairākam starptautisko uzņēmumu labvēlīgi ir tas, ka ar operatīvā līzings palīdzību iegādātās objekts neparādās uzņēmuma aktīvos, kas dara to ārēji pievilcīgu.

Viena no Latvijas pamatproblēmām tirgus ekonomikas veidošanās procesā ir pamatlīdzekļu atjaunošana. Iespēju ātrāk nomainīt tehnisko nodrošinājumu un straujāk attīstīt ražošanu, pastāvot vienlaicīgi kapitāla trūcumam un banku augstai kredīta riska pakāpei, var atrisināt līzings pakalpojumu tirgus attīstība Latvijā.

Ar katru gadu līzings operāciju apjomi nemitīgi palielinās, jo līzings ir pierādījis savas priekšrocības ne tikai līzings ņēmējam, bet arī līzings kompānijām un bankām. Ar līzings darījumu veikšanu Latvijā nodarbojas komercbankas, līzings kompānijas, kā arī automašīnu oficiālie izplatītāji, piemēram, WESS motors. Pēdējā laikā tiek dibinātas arī līzings kompānijas, kuru dibinātāji ir paši pārdevēji, veidojot tiešās līzings kompānijas, sadarbojoties ar citām līzings kompānijām²³.

Konkurence līzings devēju vidē ir strauji augusi, par ko liecina līzings kompāniju skaita pieaugums. Līdz ar konkurences pastiprināšanos tiek vienkāršots līzings noformēšanas process un operativitāte, tiek piedāvāti jaunāki līzings pakalpojumi, tiek palielināts līzings ņēmēju loks, kā arī līzings procenti uz līzings priekšmetiem ir salīdzinoši izlīdzinājušies un līzings kompānijas ir vienādos apstākļos. Lielākie līzings devēji arvien vairāk konkurē nevis

---

²³ Liepa N. Grāmatvedības un ekonomisko aprēķinu prakse // Latvijas Ekonomists – 2000. – Nr.9

ar procentu likmēm, bet piedāvājot dažādus papildus pakalpojumus – automašīnu apdrošināšanas veikšanu, degvielas kartes, pirmās iemaksas apjoms u.c.

4. LĪZINGA SALĪDZINĀJUMS AR KREDĪTU

Kredīts – atlīdzības darījums, kurā kredītiestāde uz rakstveida līguma pamata nodod klientam naudu vai citas lietas un kurš klientam rada tiesības rīkoties ar tām un pienākumu noteiktā laikā un kārtībā atdot kredītiestādei naudu vai citas lietas. Kā arī kredīts ir vienreizēji piešķirts aizdevums, kuru aizņēmējs atmaksā termiņa beigās vai arī pa daļām, atbilstoši grafikam.

Kredīts dod iespēju saņemt naudu, preces un pakalpojumus tagad, samaksājot par tiem vēlāk. Ir divu veidu kredīti:

1. īstermiņa - līdz 1 gadam,
2. ilgtermiņa - no 1 gada līdz pat 40 gadiem.²⁴

Kredīta priekšrocības: iespēja iegūt īpašumā precī tūlīt, bez vajadzīgās summas, samaksājot tikai daļu; ja ņem naudas kredītu, tad rodas līdzekļi neparedzētiem izdevumiem. Kredīts kalpo kā personas raksturojums, veidojas personas kredītvēsture uz kuras pamata nākamajās reizēs tiek lemts vai šai personai var dot kredītu atkārtoti vai ne.

Kredītu parasti ņem:

1. ja ir vajadzība iegādāties kādu ļoti dārgu precī, par kuru nav iespējams samaksāt pilnu naudas summu uzreiz;
2. ja ir nepieciešams iegādāties nekustamo īpašumu;
3. ja ir vajadzība veikt remontu savā īpašumā.
4. ja vēlas sākt uzņēmējdarbību.

Viena no vispopulārākajā, kredīta izpausmēm ir kredītkartes un kredītčeki. Uz kredītkartēm bankas ļoti nopelna, jo cilvēkiem ir tā vājība, ja cilvēks gribēs šo precī viņš to nopirks, bet domāt vai varēs atdod naudu - vēlāk. Kredīta trūkumi ir tādi, ja aizraujas ar preču pirkšanu, cilvēkam var būt problēmas ar naudas atdošanu.

Līzinga noteikumi ir līdzīgi kredīta noteikumiem, tikai uz līzinga pamata parasti tiek iegādātas tikai preces. Kredīts savā veidā ir naudas aizņēmums lai iegādātos kādu precī, bet līzings ir preces “pirkšana uz parāda”.

Līzinga priekšrocība ir tā, ka vajadzīgo precī var dabūt uzreiz iemaksājot tikai pirmo iemaksu (apmēram 10-50%).

Būtisks līzinga trūkums ir - tiesības uz precī visu līzinga laiku ir aizdevējam, tikai pēc pilnīgas aizdevuma atmaksas tiesības uz precī pāriet aizņēmējam. Kredītu ņemot preces

---

²⁴ Kurtuzova O. “Finanses un kredīts” //Turība, Rīga 2001 36-41.lpp.

juridiskais īpašnieks ir aizņēmējs, jo viņš faktiski aizņemas naudu preces iegādei un ir parādā tikai naudu. Bet pērkot preci uz līzingu aizdevējs it kā nopērk preci aizņēmēja vietā un tāpēc sanāk, ka prece pieder aizdevējam līdz brīdim, kamēr netiek atdota aizdotā nauda. Vēl viens trūkums ir tāds, ka lielākā daļa līzingu devēju cenšas visas saistības novelt uz līzingu devēja pleciem.

Ja piemēram, paņemt dzīvokli vai māju uz kredīta. Tās būs hipotekārais kredīts, kurš ir ilgtermiņa naudas aizdevums, kas nepieciešams mājas vai dzīvokļa iegādei, remontam vai celtniecībai. Jau no sākta gala nekustamā īpašuma dokumentos par tā īpašnieku būs aizņēmējs. Bet jāatceras, kas šajā gadījumā tiek reģistrēta hipotēka par labu bankai. Īpašuma iegādei izvēloties līzingu, īpašuma tiesības šo laiku, kamēr aizņēmējs maksā aizņēmumu, piederēs līzingu kompānijai.

Raugoties no šīs pozīcijas, pircējam, kam svarīgas ir īpašuma tiesības, tīri psiholoģiski izdevīgāks ir kredīts. Lai gan jāatceras, ka nevienā, ne otrā gadījumā jebkādos darījumus ar nekustamo īpašumu bez saskaņošanas ar aizdevēju nedrīkst veikt. Runājot par līguma atlīdzību, kredīta gadījumā līguma atlīdzība ir 1% no darījuma summas, iespējama arī neliela maksa par ikmēneša rēķina izsūtīšanu. Līzingu gadījumā ir vairāk neka 1% no darījuma summas.

Autolīzings Latvijā ir populārākais līzingu veids, tāpēc salīdzinājumu starp līzingu un kredītu vienādas procentu likmes gadījumā autore veidos tieši autolīzingu piemērā.

Līzings un kredīta salīdzinājums auto iegādei

Pakalpojums	Līzings	Kredīts
Ērtība	finansējums tiek piedāvāts turpat auto salonā	jāiet uz banku un jājautā kredīts
Īpašumtiesības	auto ir līzings sabiedrības īpašums līdz līzings nomaksas termiņa beigām	juridiski auto ir aizdevuma ņēmēja īpašums, taču iekļāts par labu finansējuma devējam
Ātrums	Piešķir vienas, divu dienu laikā	aizdevumu iespējams saņemt astoņu dienu laikā
Pirmā iemaksa	10-20%	20-25%
Komisija (citas formalitātes)	Ls 103	Ls 113 (CSDD, notārs)

Pirkums: privātpersona iegādājas automašīnu (cena: Ls 6900 ieskaitot PVN 18%) autosalonā. Atmaksas termiņa laiku klients izvēlas trīs gadus.

Līzings un kredīta salīdzinājums, iegādājoties automašīnu

Pakalpojums	Līzings	Kredīts
Ērtība	finansējums tiek piedāvāts turpat auto salonā	jāiet uz banku un jājautā kredīts
Īpašumtiesības	auto ir līzings sabiedrības īpašums līdz līzings nomaksas termiņa beigām	juridiski auto ir aizdevuma ņēmēja īpašums, taču iekļāts par labu finansējuma devējam
Ātrums	Piešķir vienas, divu dienu laikā	aizdevumu iespējams saņemt astoņu dienu laikā
Pirmā iemaksa	20%	20%
Komisija (citas formalitātes)	Ls 103	Ls 113 (CSDD, notārs)
Izlīdzinātais mēneša maksājums	Ls 178	Ls 178
Apdrošināšana (nepieciešama KASKO apdrošināšana)	Ls 345 gadā	Ls 345 gadā

Eksistē daudz dažādu iemeslu kādēļ labāk veikt līzings darījumu nekā mantu iegādāties īpašumā, taču ne visi no tiem var būt pamatoti.

Līzings priekšrocības salīdzinājumā ar kredītu:

- viena no galvenajām priekšrocībām ir tā, ka iegādājoties ražošanas iekārtas klients Latvijā nevar saņemt ilgtermiņa kredītu - parasti iekārtām tie ir 3-12 mēneši. Līzings veidā šādu preču kredītu var saņemt uz 3-4 gadiem. Saskaņā ar banku klienti var norēķināties ar banku mēnesi, ceturksni vai sezonu, kas nav iespējams, saņemot un atmaksājot naudas kredītu;
- līzings izmantošana nesamazina lietotāja spēju iegūt kredītus tradicionālajā veidā, jo līzings nesamazina parasto kredītliniju;

- dažas līzinga kompānijas neprasa nekādu papildus nodrošinājumu garantijas, jo par darījuma nodrošinājumu kalpo līzinga objekts. Nomniekam neizpildot savas saistības līzinga kompānija pārņem mantu;
- ir gadījumi, kad līzings ir izdevīgāks bankai vairāk nekā kredīts, jo bankai, izsniedzot naudas kredītu, ir grūti izkontrolēt kredīta izlietošanu. Arī gadījumā, ja ir kļūda, tā ir grūti realizējama, bet iegūtie līdzekļi nesedz kredīta apjomu. Savukārt, līzinga objekts paliek bankas īpašumā tik ilgi, kamēr klients ir pilnībā norēķinājies, un var vienkārši paņemt iekārtas atpakaļ. Kredīta gadījumā maksātnespēja var izraisīt bankrotu.

Tā kā līzings nav universālā sistēma, tad pastāv arī **trūkumi attiecībā pret kredītu** un tie ir:

- ja iekārtas ir iegādātas līzingā, un tās ir novecojušas līdz līzinga kontraktbeigām, tad līzinga ņēmējs turpina veikt maksājumus līdz līzinga kontrakta beigām;
- pēc operatīvā līzinga novecojušās iekārtas risks gulstas uz iznomātāju, kurš ir spiests ņemt no iznomātāja lielāku maksu, tāpēc objekta vērtība ir lielāka par parasto aizņēmuma vērtību;
- ja iekārta sabojājas, tad maksājums jāveic noteiktos termiņos, neatkarīgi no iekārtas tehniskā stāvokļa.

Pēc LLDA statistikas pēdējos gados Latvijas līzinga tirgus vienmērīgi un strauji attīstās un paskaidrojums tām ir meklējams kopēja sociālekonomiskā valsts izaugsmē. Pēc LLDA prezidenta vārdiem: "Iedzīvotāji ar katru dienu kļūst aizvien atvērtāki jauniem finanšu risinājumiem, īstenojot savu vēlmi – "dzīvot nevis vakardienai, bet šodienai un rītdienai". Līzinga tirgus attīstības dinamika atspoguļo Latvijas iedzīvotāju racionālo attieksmi pret naudas izmantošanu. Pakāpeniski cilvēkos tiek laužts vecais stereotips - "līzings - nozīmē dzīvot uz parāda" un ka "parāds nav brālis", jo prakse pierāda to, ka līzinga finansējums ir visērtākais veids, kā visefektīvāk un ērtāk izmantot apgrozāmos līdzekļus dzīves uzlabošanai un biznesa optimizācijai". Kā arī līzings kļūst populārāks, jo tam ir daudz priekšrocības, salīdzinot ar nomu un bankas kredītu.

Ražotājiem (līzinga objekta pārdevējiem) līzings dod sekojošas priekšrocības:

- Aktīvā tirgus ekspansija: patērētāju loka paplašināšana un papildu noieta kanālu nodrošināšana,

- Stabils ienākums līzinga maksājumu veidā,
- Iespēja uz kādu laiku atbrīvoties no neizmantojamām iekārtām, lai tās nestāvētu dīkā; un tādā veidā iegūt ārkārtas ieņēmumus,
- Norēķinu ērtība: nav vajadzīgs komerc kredīts, un ražotājs iegūst visu summu uzreiz pēc darījuma noslēgšanas,
- Zaudējumu risku samazināšana sakarā ar nomnieka maksātnespēju. Tā kā līzinga darījuma finansēšana un līzinga objekta apmaksa ir līzinga devēja funkcija, tad viņš arī garantē maksājumus ražotājam,
- Ja ir tāds noieta kanāls kā līzings, tad rūpniecības kompānija var ātrāk mainīt produkcijas modeļus un šajā pamatā iekarot jaunus tirgus,
- Iespēja iegūt finansu resursus, neizmantojot finansu kompāniju pakalpojumus,
- Efektīvā reklāma: potenciālie pircēji, nomājot iekārtas un mašīnas, iegūst lietderīgu pieredzi un var pārliecināties par līzinga objekta iespējamību praksē, nevis pēc reklāmas prospektiem,
- Papildī ienākumi no palīgiekārtu noieta pieauguma. Līzinga operācijas palielina produkcijas realizācijas apjomus un, kā sekas, palīglīdzekļu pārdošanu, kas tiek izmantoti līzinga objekta ekspluatācijai.

Līzinga ņēmējam līzings dod šādas priekšrocības:

- uzņēmums, kurš grib ražot konkurētspējīgu produkciju, var sākt ražošanu, izmantojot visjaunākās iekārtas, neizdarot lielus sākotnējus ieguldījumus. Līzinga maksājumi attiecas pie uzņēmuma tekošiem izdevumiem;
- līzinga maksājumi var būt izdarāmi no peļņas, kuru iegūst no nomājamā īpašuma izmantošanas, un tie nav apliekami ar nodokli, jo ir nomas maksa. Lai labāk izmantotu finansu līdzekļus, nomas maksas lielums var mainīties. Līzinga ņēmēja ērtībai līzings dod iespēju izvēlēties starp noteiktiem un mainīgiem nomas maksājumiem;
- bieži līzinga nomas maksa var būt zemāka nekā šīs pašas iekārtas iegādes cena. Kad iznomāto iekārtu atlikusī vērtība ir liels sākotnējā ieguldījuma īpatsvars, līzinga devējs var segt daļu izmaksu, iekārtas pārdodot, un tādējādi var atļauties pazemināt nomas maksu;
- uz līzinga pamata iznomātās iekārtas bieži neparādās uzņēmuma bilanci, jo līzinga ņēmēja nomas maksa netiek uzskatīta par pasīviem. Firmām, kuras vēlas novērtēt

savus aktīvus vai pasīvus pēc iespējas zemāk, līzings šo iemeslu dēļ ir ļoti pieņemams;

- līzings ir ļoti elastīgs finansēšanas veids, jo tas var vairāk adaptēt pie finansu projekta noteikumiem. Līzings maksājumus var realizēt uz produkcijas eksporta ienākumu rēķina, produkcija tādā veidā tiek ražota uz iznomātās iekārtas. No izmaksām, kas saistītas ar nenoslogotu iekārtu, var izvairīties neatjaunojot iekārtu līzingu, bieži tas ir ļoti ērti, lai efektīvāk izmantotu iznomāto iekārtu. Taču šī priekšrocība neattiecas uz ilgtermiņa līzīgiem, kur firmai ir obligāti jāturpina maksāt līzings maksājumi līdz termiņa beigām. Šiem darījumiem piemītoša elastība ļauj izmantot līzingu arī gadījumos, kad ir noteikts laika ierobežojums transakcijai: tā kā līzings devējs saglabā īpašuma tiesības uz objektu, dažreiz ir vieglāk un ātrāk nokārtot darījumu nevis kā pirkumu, bet gan kā līzingu;
- operatīvajā līzīgā līzings devējs nodrošina iznomātās iekārtas optimālo efektivitāti. Līzings devējs uzņemas iekārtas uzturēšanu, remontu un arī speciālistu apmācīšanu. Bet līzings ņēmējam jāapdrošina iekārtas, jāapmaksā zaudējumi iekārtas bojāejas dēļ. Iekārtas bojāeja neatbrīvo nomnieku no pienākumiem pilnā apmērā apmaksāt parādu;
- servisa līzīgā līzings maksājumi nesedz pilnu iekārtas vērtību. Servisa līzings līgumā uzrādīts īsāks termiņš nekā iekārtas amortizācijas termiņš, jo iznomātais paredz līguma termiņa pagarinājumu uz citiem noteikumiem vai arī iekārtas pārdošanu pēc atlikušās vērtības;
- operatīvais līzings nesaista līzings ņēmēju ar iekārtas lietošanu uz ilgu laiku. Tāpēc uzņēmēji, izmantojot līzingu, iegādājas jaunus ražošanas līdzekļus un paplašina ražošanu. Tādējādi tiek radītas jaunas darba vietas, palielinās maksājamo nodokļu apjoms un ieguvēja ir visa valsts kopumā;
- līzings dod iespēju ražotājam saņemt jaunus, vajadzīgos ražošanas līdzekļus bez lieliem kapitālieguldījumiem. Līzings devējam nav nepieciešams prasīt lielu pirmo iemaksu, jo iznomātais īpašums pieder viņam - tā ir ļoti augsta drošības pakāpe. Par līzings pakalpojumu lietotājs vēlāk samaksā no peļņas, kas iegūta, izmantojot šos ražošanas līdzekļus.

Pateicoties līzings finansējumam paātrinās ražošanas atjaunošana. Tādēļ tiek pieprasītas jaunas tehnoloģijas un iekārtas, tātad paātrinās zinātniski tehniskais progress. Un tā pašā laikā līzings dara par pieejamām dārgas iekārtas un mašīnas, paplašinot to lietotāju

loku uz vidējo un mazāko uzņēmumu rēķina. Zinātnes sasniegumi ātrāk iekļūst tautsaimniecībā.

Pieaug investīciju efekts. Līzings stimulē kapitāla krāšanu un paātrina aizdevumu kapitāla pārvēršanas strādājošā kapitālā.

5. RISKĀ NOVĒRTĒŠANA UN LĪZINGA OPERĀCIJAS APDROŠINĀŠANA

Katrs līzings ir pakļauts noteiktam riskam. Kredītrisks – risks, kas izpaužas tanī apstākļī, ka aizņēmējs nespēj pildīt savas kredītsaistības aizdevuma līgumā noteiktajā apjomā un termiņos. Līzings ir neiespējami izvairīties no riska vispār, bet jādomā par riska paredzēšanu un tā samazināšanu līdz minimālam līmenim.

Jautājums par risku sadalīšanu ir rūpīgi jāapdomā jau pirms līguma slēgšanas stadijas. Tā kā līzings ir saistīts ar finansēšanu, tad līzings devējs uzņemas riskus uz sevi, bet tajā pašā laikā riskus, kas saistīti ar izvēli investēšanā tajā vai citā iekārtā, kā arī ekspluatācijas risku uzņemas līzings ņēmējs.

Viens no līzings būtiskākajiem elementiem ir tas, ka līzings darbība nepieļauj īpašumtiesību atdošanu, bet piešķir tikai lietošanas tiesības. Tādēļ bankas un specializētās līzings firmas nestabilās ekonomiskās attīstības apstākļos bieži priekšroku dod līzings operācijām, nevis kredīta operācijām. Līzings operācijās līzings ņēmējs iegūst tiesības izmantot iekārtu, kuru iegādājās pēc viņa līguma, viņam, viņa interesēs, bet neiegūst naudas līdzekļus, kurus viegli var izmantot citiem nolūkiem, neiegādājoties līzings objektu. Šajā gadījumā rodas nepieciešamība samazināt ražošanas risku. Līzings ņēmējam līzings pienākumu nepildīšanas gadījumā jāpriet zināmam laika posmam, kamēr līzings objektu varēs atkal iznomāt vai pārdot. Pašlaik Latvijas Republikā līzings devēji to risina līzings darījumos pārsvarā iekļaujot augstas likviditātes objektus, t.i., objektus, kas interesē pietiekoši lielu skaitu potenciālos pircējus, piemēram, lauksaimniecības mašīnas, autotransporta līdzekļus, celšanas un transportēšanas līdzekļus, kā arī kokapstrādes un rūpniecības iekārtas.

Lai piesaistītu klientus, līzings kompānijas cenšas rast kādu veidu, kā padarīt savu pakalpojumu nosacījumus atšķirīgus no konkurentu piedāvājumiem. Nereti tam kalpo pirmās iemaksas samazināšana, līzings līguma termiņa pagarināšana un tamlīdzīgi. Latvijas līzings tirgū strauji progresē tendence, kas saistīta ar pirmo iemaksu strauji pazemināšanos par ļoti komplicētām ražošanas iekārtām, kurām ir ļoti limitēts sekundārais tirgus, kā arī samērā īss lietderīgās dzīves laiks un lielas pārvietošanas (demontāžas, transportēšanas, uzglabāšanas, pirmspārdošanas remonta un uzstādīšanas) izmaksas.

Šāda veida tendencei ir samērā daudz negatīvu aspektu, no kuriem tuvākā vai tālākā nākotnē varētu ciest gan līzings devēji, gan iekārtu pārdevēji. Šīs virzības bīstamā puse saistīta ar

daudzu līzina kompāniju standartizētu pieeju sarežģītāku objektu finansēšanai. Proti, līzina kompānijas cenšas pielietot automašīnu tirgū veiksmīgi izmantoto stratēģiju - piedāvāt klientiem standartizētus līzina nosacījumus, ar kuriem var pilnībā iepazīties jau pie iekārtu pārdevēja.

Riski, ievērojot faktorus, kuru dēļ tie radušies, ir politiskie un ekonomiskie. Šie risku veidi ir savstarpēji saistīti un praksē tos grūti atdalīt vienu no otra. Politiskie un ekonomiskie riski var būt gan iekšējie, gan ārējie. Valstiskie, valūtas un dabas katastrofu riski ir ārēji arī komercriski.

Līzina operāciju iekšējie riski ir atkarīgi no līzina devēja specifikas (speciālā līzina firma, bankas līzina daļa, līzina operācija, kuru veic ražošanas uzņēmums utt.), viņa klientu un līgumu sastāva, kā arī finansu riska. Līzina devēja īpašumtiesības līzina ņēmēja bankrota gadījumā ir aizsargātas šādi: līzina devējs ir īpašnieks uz laiku nodotam lietošanā īpašumam.

Starptautiskās finansu līzina operācijās valūtas risku var samazināt, ja izveido dažādu valstu valūtas nomas maksājumus, izvēloties maksājumiem valūtu no darījuma abu pušu iepriekš saskaņotā saraksta, kā arī apdrošinot līzina devēju no valūtas riska.

Atkarībā no personām, kuras darbojas līzina darījumā, iekšējos riskus klasificē riskos, kas saistīti ar:

- 1) līzina objekta pārdevēju (piegādātāju);
- 2) līzina ņēmēju;
- 3) trešo personu (kontaktgrupu).

Līzina maksājumu nenomaksāšanas risks pēc savas būtības ir līdzvērtīgs kredīta riskam, to var nosaukt par tirgus izmaiņu risku (saistīts ar ražošanas samazināšanās un / vai produkcijas, pakalpojumu pieprasījumu iespējamību), piegāžu regularitātes risku un nepārvaramā spēka apstākļu risku. Dotais riska veids ir attiecināms līzina ņēmējam. Lai samazinātu līzina maksājumu nenomaksāšanas risku, veic līzina ņēmēja maksātspējas analīzi, kā arī avansa maksājumus un / vai iekļāšanu.

Procentu riska līmeņa vadīšanā izmanto dažādas stratēģijas. Doto stratēģiju pamatā likti iespējamie izmantojamo resursu procentu likmju dinamikas varianti. Kā zināms, līzina maksājumu procentā iekļauj maksu par izmantojamiem materiāliem, komisijas atlīdzību līzina devējam un maksu par līzina devēja papildpakalpojumiem.

Lai samazinātu risku bankas un līzina kompānijas prasa galvotāju vai ķīlu. Viss ir atkarīgs kādu summu līzina ņēmējs vēlas saņemt no kompānijām. Galvotājam ir pienākums maksāt par aizdevumu, ja līzina ņēmējs nepildīs savas saistības, jeb nemaksās.

Teorētiski līzings neparedz iespēju uz laiku iesaldēt maksājumus, bet dzīvē katram no mums var rasties dažādi sarežģījumi, tādēļ svarīgi ir slēdzot līzings darījumu, būtu izvēlēties nevis procentu likmi, bet gan līzings kompāniju – partneri. Normāls partneris meklēs risinājumus, lai atrisinātu problēmu. Risinājumi var būt visdažādākie – maksājumu grafika maiņa (t.sk. maksājumu pārceļšana vai iesaldēšana) vai termiņa pagarināšana, darījuma pārformēšana uz radnieku vai citu maksātspējīgu personu. Līzings kompānija izvērtē līzings priekšmeta vērtību, un, ja tā ir lielāka nekā tirgus vērtība, līzings maksājumus ir iespējams uz laiku iesaldēt. Bet arī ir tādi gadījumi, un diezgan daudz, kad līzings ņēmējs nepilda savus pienākumus, jeb neveic mēneša maksājumus. Bankās ar parādniekiem strādā atsevišķa speciālistu grupa, bet SIA (piemēram ‘Nelss Līzings’) izmanto parādu piedziņas firmas pakalpojumus. Tādas firmas piemērojam piedziņu ar tiesas starpniecību, bet lai sabiedrība varētu izmantot parādu piedziņas pakalpojumus, juridiski jānoslēdz cesijas līgums (cesija ir līgums, ar kuru kreditors ar atlīdzību vai bez atlīdzības nodod tālāk citai personai savas prasījumu tiesības bez parādnieka piekrišanas)²⁵.

Tikai pareizi nosakot risku stratēģijas vietu līzings operāciju vadīšanā, var precīzi izvēlēties līzings līguma noteikumus, tādējādi maksimāli rodot iespēju gan līzings ņēmējiem, gan līzings devējiem izvairīties no riskiem. Tas kopumā dod pozitīvu ieguldījumu līzings operāciju tirgus attīstībai Latvijas ekonomikas nenoteiktības apstākļos, to stabilizēšanai²⁶.

Viens no līzings noformēšanas noteikumiem ir līzings priekšmeta obligāta apdrošināšana pret visiem riskiem. Apdrošina- apdrošinājuma ņēmēja vai apdrošinātā iespējamā zaudējuma riska nodošana apdrošinātājam. Līzings ņēmējam jāapdrošina līzings objektu līzings devēja labā. Tā kā apdrošināšanas mērķis ir segt noteikta riska radītos finansiālos zaudējumus, tad līzings devējs tā nodrošinās pret šo risku. Ja ar līzings objektu atgadās kas neparedzēts, līzings devējs no apdrošinātāja saņem finansiālu kompensāciju. Jāatzīmē, ka apdrošināšana līzings ņēmējam ir papildus izmaksas, jo apdrošināšana tiek veikta par līzings ņēmēja līdzekļiem un līzings devēja vārda.

Praktiski līzings devējs pieaicina apdrošināšanas kompānijas pārstāvi piedalīties visos līzings darījuma noformēšanas etapos. Jo īpaši tas attiecas uz potenciāla līzings ņēmēja izpētes jautājumiem un līzings objekta faktiskās vērtības noteikšanu. Parasti apdrošināšanas prēmiju pie līzings objekta apdrošināšanas maksas līzings ņēmējs saņem līdz ar līzings līguma noslēgšanu. Ja līzings ņēmējam nav brīvu naudas līdzekļu līzings objekta apdrošināšanas noformēšanai, tad apdrošināšanas prēmiju pēc pušu vienošanās pilnīgi vai

²⁵ LR Civillikums Lietu tiesības/Saistību tiesības

²⁶ Liepa N. Līzings uzskaitē nomniekam // Latvijas Ekonomists – 2000. – Nr.10.

daļēji var apmaksāt banka līzings devēja. Šajā gadījumā maksa par apdrošināšanas prēmiju, kuru banka ir iemaksājusi, palielinās līzings objekta vērtībā, un attiecīgi arī līzings maksājumi.

Līzings devējs var arī noteikt prasību apdrošināt līzings objektu kādā noteiktā apdrošināšanas kompānijā, ar kuru viņam ir noslēgta savstarpēja vienošanās. Šādi nosacījumi līzings ņēmējam var nozīmēt lielākus izdevumus, jo līzings devēja piedāvātā apdrošināšana var izrādīties dārgāka kā citām apdrošināšanas kompānijām.

Pati līzings kompānija nevar būt vienlaikus arī apdrošināšanas sabiedrība, jo tie ir dažādi licencēti darbības veidi, kas nav savienojami. Var būt situācija, kad viena holdinga, finansu grupas vai arī viena uzņēmuma meitas uzņēmumi, savstarpēji sadarbojoties, sniedz klientiem – līzings ņēmējiem pilnu pakalpojumu klāstu. Tā piemēram, “Parekss līzings” darbojas kā līzings kompānija, bet Parekss apdrošināšana piedāvā apdrošināšanu. Arī komercbankai “Baltikums” ir meitas uzņēmums FAA “Baltikums”, tāpat arī vairākām citām bankām.

Līzings finansētie auto tiek apdrošināti, un līzings kompānija uzmanīgi seko tam, lai apdrošināšana būtu spēkā visu līzings periodu. Ja piemēram, auto tiek nozagts, tad līzings ņēmējs un līzings devējs vēršas pie apdrošināšanas sabiedrības pēc atlīdzības izmaksas. Saņemot apdrošināšanas atlīdzību, tiek dzēsti nesamaksātie līzings maksājumi un pārējā summa (ja tāda vēl paliek) - atmaksāta līzings ņēmējam. Ja apdrošināšanas atlīdzība nesedz pilnu auto vērtību un ar to nepietiek, lai dzēstu visus nesamaksātos līzings maksājumus, starpība jāsedz līzings ņēmējam.

Apdrošinot, līzings kompānija neko nezaudē, jo par apdrošināšanu maksā līzings ņēmējs. Šādā veidā līzings kompānija, kas jau ir samaksājusi par līzings objektu nodrošinās pret līdzekļu zaudēšanu gadījumā, ja kādu apstākļu dēļ līzings objekts tiek daļēji bojāts vai pilnībā iznīcināts līzings ņēmēja vai trešo personu vainas dēļ. Iestājoties apdrošināšanas gadījumam apdrošināšanas kompānija, ar kuru līzings devējam ir izveidojusies sadarbība, izmaksā kompensāciju. Šādā veidā netieši tiek pasargāts arī līzings ņēmējs, kas citādi varētu ciest zaudējumus, sevišķi, ja negadījums noticis trešo personu vainas dēļ.

Iespējamās problēmas līzings ņēmējam līzings darījumos:

- Piegādātājs nepamatoti paaugstinājis līzings objekta cenu;
- Piegādātājs ir piegādājis zemas kvalitātes līzings objektu;
- Pārdevējs nav līzings objekta īpašnieks, un viņam nav tiesību to pārdot;

- Līzings objekta pārdevējs atsakās no savu garantiju izpildīšanas saistībām pretenziju gadījumā, kas attiecināmas uz līzings objekta kvalitāti;
- Līzings objekts ir cietis avāriju, apdrošināšanas summa nesedz zaudējumus un līzings ņēmējs nespēj veikt remontu ar saviem līdzekļiem.
- Strauja situācijas pasliktināšanās izejvielu tirgū;
- Nepārvarama spēka apstākļu rašanās, kuri var neļaut saistību izpildi ar līzings ņēmēju, tai skaitā valsts orgānu lēmumi, muitas ierobežojumi attiecībā uz līzings objekta ievēšanu un gatavās produkcijas izvešanu no valsts;
- Līzings objekta arests;
- Līzings objekta zādzība vai sabojāšana ar trešo personu līdzdalību;
- Kriminālo elementu iejaukšanās šajā biznesā;

Iespējamās problēmas līzings devējam līzings darījumos:

- Kavēts maksājums;
- Klienta maksāspēja;
- Līzings objekta bojājums;

SECINĀJUMI UN PRIEKŠLIKUMI

Izstrādājot diplomdarbu darbu par Līzingu – kā finansējuma veids Latvijā, autore izdara sekojošus **secinājumus**:

1. Līzings mūsdienās saprata nevis ilgtermiņa noma, bet gan perspektīvās finansēšanas jauna, netradicionāla, specifiska papildu sistēma, kuras dalībnieki ir savstarpēji saistīti ar uzticības, pirkšanas- pārdošanas, piegādes nomas, lietošanas un, iespējams arī ar citām attiecībām;
2. Līzīga gadījumā nomājamais objekts pats kalpo par nodrošinājumu, tā kā līzīga devējs jebkurā brīdī var atgūt to atpakaļ, ja līzīga ņēmējs neievēro maksājumu grafiku;
3. Līzīga pamatbūtība un pievilcīgums slēpjas faktā, ka pati finansētā automašīna, tehnika vai tehnoloģiskā iekārta ne tikai ģenerē līzīga ņēmējam papildu peļņu, bet arī rada ieņēmumus un naudas plūsmu līzīga maksājumu veikšanai;
4. Līzīga pakalpojumi pamatā iedalās divos veidos finansu līzings un operatīvais līzings. Atšķirība ir tā, ka finansu līzīga īpašuma tiesības uz līzīga objektu līzīga līguma beigās pāriet līzīga ņēmējam, bet operatīvajā līzīgā nepāriet;
5. Līzīga (nomas) līguma priekšmets ir īpašuma sadale attiecībā uz līzīga (nomas) objektu darījuma dalībnieku starpā un īpašuma tiesības sastāv no trim daļām: lietošanas tiesībām, izrīkojuma tiesībām un valdījuma tiesībām;
6. Procentu likme ir objektīvāks rādītājs, kas parāda līzīga izdevīgumu, jo, izmantojot to, līzīga kompānija aprēķina ikmēneša procentu lieluma maksu un pats klients izmantojot to pašu % likmi var pārlicināties par tās aprēķināšanas pareizību;
7. Mainīgas procentu likmes nozīmē to, ka procentu likme līgumā darbības laikā var mainīties atkarībā no attiecīgās valūtas procentu likmju svārstībām starp banku tirgos. Atkarībā no tā kā ir atrunāts līgumā, procentu likmes var tikt mainītas vairākās reizes gadā vai arī pēc līzīga kompānijas uzskatiem jebkurā laikā;
8. Savukārt fiksētās procentu likmes ir augstākas par mainīgajām, jo līzīga kompānijām ir jāmaksā komisijas maksa bankām par procentu likmju fiksēšanu. Līzīga kompānijas nevar mainīt patvaļīgi līgumā noteiktu procentu likmi;
9. Dažiem līzīga operāciju veidiem - finansu vai operatīvai, starptautiskai vai iekšējai līzīga finansēšanai darbojas dažādi riska faktori, tāpēc viens no līzīga noformēšanas noteikumiem ir līzīga priekšmeta obligāta apdrošināšana pret

visiem riskiem, kuras mērķis ir segt noteikta riska radītos finansiālos zaudējumus. Praksē tas nozīme, ka ja kādu apstākļu dēļ līzings objekts tiek daļēji bojāts vai pilnībā iznīcināts līzings ņēmēja vai trešo personu vainas dēļ, apdrošināšanas kompānija, ar kuru līzings devējam ir izveidojusies sadarbība, izmaksā kompensāciju;

10. Līzings noteikumi ir līdzīgi kredīta noteikumiem, tikai uz līzings pamata parasti tiek iegādātas tikai preces. Kredīts savā veidā ir naudas aizņēmums lai iegādātos kādu preci, bet līzings ir preces "pirkšana uz parāda";
11. Ar katru gadu līzings kļuvis arvien populārāks starp Latvijas iedzīvotājiem un pēc LLDA biedru statistikas līzings tirgus apjomi Latvijā 2006.gadā bija 1097 miljoni latu, kas salīdzinot ar 2005.gadu ir par 80% vairāk, attiecīgi 611 milj. LVL;
12. Vērtējot pēc aktīviem, auto līzings veido lielāko daļu. Auto līzings portfelis audzis par 99% jeb 137 miljoniem latu, sasniedzot 275 miljonus latu. Iekārtu līzings audzis par 76% jeb 84 miljoniem latu, sasniedzot 196 miljonus, bet komerctransporta līzings pieaugums gada laikā bijis 69% jeb 56 miljoni latu, sasniedzot 137 miljonus latu līzings portfelī;
13. Līzings kopumā piešķir iespēju uzņēmējam uzlabot uzņēmuma finansiālo stāvokli, kam ir būtiska nozīme uzņēmuma attīstības veicināšanai mūsdienu ekonomikas apstākļos. Līzings darījumos ir ieinteresēti arī iekārtu ražotāji. Viņi nepārtraukti saskaras ar tādām problēmām kā ierobežotais maksātspējas pieprasījums, potenciālo lietotāju neuzticība jauna veida iekārtām un jauno ražotāju tehnoloģiskām iekārtām.

Pamatojoties uz secinājumiem un diplomdarba izvirzīto mērķi, autore izvirzīja sekojošus **priekšlikumus**:

1. Līzings darījumiem ir jābūt tendētiem uz juridiskām personām, popularizējot operatīvo līzings izmantošanu, lai attīstītu ražošanu un piesaistītu investīcijas. Stimulējot uzņēmējus izmantot operatīvo līzings atkārtoti var ar nodokļu atvieglojumiem un samazinot operatīvā līzings procentus;
2. Lai nerastos nesaprašanās līzings devēja un līzings ņēmēja attiecības, rūpīgi ir jāiepazīstina līzings ņēmējs ar kontrakta līzings līguma noteikumiem, kuriem jābūt skaidri un stingri noformulētiem, jo pastāv netaisnīgi līguma nosacījumi, ierobežotas iespējas līgumu apstrīdēt, vērojama izvairīšanās no atbildības par preces kvalitāti, arī reklāmās tiek norādīta maldinoša informācija, lai procenta

cipars izskatītos klientam pievilcīgāks, veikalu skatlogos bieži vien redzama mēneša, nevis gada procentu likme;

3. "Ge Money" kreditēšanas speciālisti izstrādāja "Patērētāja kreditēšanas ABC" kurā tiek izskatīti jautājumi par procentu likmi, bet autore uzskata, kā nepieciešams izstrādāt specializēto literatūru, ar kuru palīdzību patērētāji varēs vairāk iepazīties ar finanšu darījumiem no juridiska viedokļa, jāizskaidro patērētāja tiesības un pienākumus atsevišķos gadījumos;
4. Maksājumu nesaņemšanas risku mazināšanai līzinga kompānijām jāveic rūpīga klienta finansiālā stāvokļa un kredītvēstures analīze;
5. Kredītiestāžu, kuras sniedz līzinga pakalpojumus, darbiniekiem ir jābūt augsti kvalificētiem speciālistiem;
6. Latvijas līzinga devējiem jāizpēta atvieglojumu piešķiršanas nepieciešamību līzinga operācijās;
7. Jācenšas panākt visu banku un līzinga kompāniju iestāšanos Latvijas Līzinga devēju asociācijā, kas palīdzētu koncentrēt visas ar līzingu saistītus jautājumus, problēmas un veicināt to novērošanu un uzlabošanu;
8. Latvijas Līzinga devēju asociācijai jāpievērš uzmanība pasaules līzinga darījumu pētīšanai un to priekšrocības iespējamībai pielietot Latvijas līzinga tirgū;
9. Lai veicinātu sabiedrības interesi par tādu kreditēšanas veidu kā līzings, vajag publicēt vairāk līzinga informācijas laikrakstos, žurnālos, sabiedrību ieinteresēt ar masu mediju palīdzību, izskaidrojot katras līzinga kompānijas specifiku, priekšrocības.

Izmantotā literatūra un avoti

1. LR Civillikums./ Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 28.01.1937.; stājies spēkā 01.09.1992, ar grozījumiem, kas pieņemti līdz ar 10.03.2005.// <http://www.likumi.lv/doc.php?id=90224>
2. Kredītiestāžu likums/Latvijas Republikas likums. Pieņemts Latvijas Republikas Saeimā 24.10.1995, stājies spēkā 24.10.1995, ar grozījumiem, kas pieņemti līdz ar 12.07.2005.// <http://www.ur.gov.lv/drukat.php?t=8&id=152&v=lv>
3. Noteikumi par patērētāja kreditēšanas līgumu/MK noteikumi Nr. 257, 13.07.1999. Rīgā (prot. Nr. 35, 17.§)// <http://www.likumi.lv/doc.php?id=19215>
  4. 17. STARPTAUTISKAIS GRĀMATVEDĪBAS STANDARTS „Nomās”, <http://www.fm.gov.lv/gramatvediba/sgs/17.doc>
4. Banku likumdošana Latvijā//[s.n.] Mancat ar EC – Phare 1997.g.
5. Kurtuzova O. ‘‘Finanses un kredīts’’/Turība, Rīga 2001.(36.-41.lpp.)
6. Leja L. Dipl.jur. ‘‘Līzinga izpratne un pielietošana Latvijā un Eiropā’’//Likums un tiesības Nr.41.2003.g.
7. Liepa N. Grāmatvedības un ekonomisko aprēķinu prakse // Latvijas Ekonomists – 2000. – Nr.9
8. Liepa N. Līzinga uzskaitē nomniekam // Latvijas Ekonomists – 2000. – Nr.10. – 30
9. Līzinga un faktoringa iemanto aizvien lielāku popularitāti// Komersanta vēstnesis 4(36), 28.01.2005
10. Par PVN piemērošanu līzinga un līzinga kreditēšanas darījumos// Balance Nr.8(20), 2001.g.
11. Rudāns S. Dipl.jur. ‘‘Par finansētā līzinga formām’’//Latvijas vēstnesis 10(243) 21.05.2002
12. Skuratova N. ‘‘Banku līzings. Līzinga darījumu veikšana un to atspoguļošana komercbanku uzskaitē’’ //Latvijas Ekonomists Nr.3. 1996.g.
13. Zaiceva J. ‘‘Līzinga būtība - noma vai kredīts’’//Latvijas Ekonomists 9(98) 2000.g.
14. Газман В.Д. ‘‘Лизинг теория, практика, комментарии’’ //Фонд Правовая культура 1997
22. Līzinga labas prakses kodekss/ <http://www.hansabanka.lv/news/270306.php>
23. Patērētāja kredīts, līzings/ <http://www.pateretaja-celvedis.lv/tiesibas/kredits.htm>
24. Statistika/ <http://www.lda.lv/par/statistika.html>

25. <http://www.reitingi.lv/reit.php?a=r&act=jaun&cat=4&id=11152>